

آزمون ۸ از ۱۵

شرکت تعاونی خدمات آموزشی کارکنان
سازمان سنجش آموزش کشور

اگر دانشگاه اصلاح شود مملکت اصلاح می شود.
امام خمینی (ره)

پاسخ تشریحی آزمون آزمایشی
سنجش دوازدهم - مرحله ششم
(۱۴۰۳/۱۱/۱۲)

علوم انسانی (دوازدهم)

کارنامه آزمون، عصر روز برگزاری آن از طریق سایت اینترنتی زیر قابل مشاهده می باشد:

www.sanjeshserv.ir

مدیران، مشاوران و دبیران محترم دبیرستان ها و مراکز آموزشی

به منظور فراهم نمودن زمینه ارتباط مستقیم مدیران، مشاوران و دبیران محترم دبیرستان ها و مراکز آموزشی همکار در امر آزمون های آزمایشی سنجش و بهره مندی از نظرات ارزشمند شما عزیزان در خصوص این آزمون ها ، آدرس پست الکترونیکی test@sanjeshserv.com معرفی می گردد. از شما عزیزان دعوت می شود، دیدگاه های ارزشمند خود را از طریق آدرس فوق با مدیر تولیدات علمی و آموزشی این مجموعه در میان بگذارید.

@sanjesheducationgroup

@sanjeshserv

کانال های ارتباطی:

ریاضی و آمار

۱. گزینه ۴ درست است.

$$(\sim (p \vee q) \Leftrightarrow (p \Rightarrow r)) \equiv (\sim (T \vee F) \Leftrightarrow (T \Rightarrow r)) \equiv (\sim T \Leftrightarrow r) \equiv (F \Leftrightarrow r) \equiv \sim r$$

(ریاضی و آمار (۲) - فصل ۱، درس ۱؛ سطح دشواری: متوسط)

۲. گزینه ۳ درست است.

بررسی گزینه‌ها:

(۱) درست است.

(۲) درست است.

$$((\underbrace{p \wedge \sim p}_F) \Leftrightarrow (\underbrace{q \vee \sim q}_T)) \equiv (F \Leftrightarrow T) \equiv F$$

(۳) نادرست است؛ زیرا هم ارزی درست، به صورت زیر است.

$$(p \wedge \sim q) \equiv \sim (p \Rightarrow q)$$

(۴) درست است.

(ریاضی و آمار (۲) - فصل ۱، درس ۱؛ سطح دشواری: متوسط)

۳. گزینه ۳ درست است.

اندازه قاعده را b در نظر گرفته و با استفاده از رابطه فیثاغورث b را بر حسب a تعیین می‌کنیم.

$$(2a)^2 + b^2 = \left(\frac{10}{3}a\right)^2 \Rightarrow 4a^2 + b^2 = \frac{100}{9}a^2 \Rightarrow b^2 = \frac{100}{9}a^2 - 4a^2 = \frac{64}{9}a^2 \xrightarrow{b>0} b = \frac{8}{3}a$$

مساحت (S) و محیط (P) را بر حسب a تعیین می‌کنیم.

$$S = \frac{1}{2}(2a \times \frac{8}{3}a) = \frac{8}{3}a^2$$

$$P = 2a + \frac{8}{3}a + \frac{10}{3}a = 8a$$

نسبت عدد مساحت به عدد محیط را تعیین می‌کنیم.

$$\frac{S}{P} = \frac{\frac{8}{3}a^2}{8a} = \frac{a}{3}$$

(ریاضی و آمار (۲) - فصل ۱، درس ۲؛ سطح دشواری: دشوار)

۴. گزینه ۲ درست است.

با استفاده از ضابطه، تعدادی از جملات ابتدایی دنباله را محاسبه می‌کنیم.

$$a_1 = (1-1)! = 0! = 1$$

$$a_2 = (2-1)! = 1! = 1$$

$$a_3 = (3-1)! = 2! = 2$$

$$a_4 = (4-1)! = 3! = 6$$

$$a_5 = (5-1)! = 4! = 24$$

جمله‌های دنباله به صورت زیر هستند.

$$a_n : 1, 1, 2, 6, 24, \dots$$

از حاصل ضرب هر جمله در شماره همان جمله، جمله بعدی به دست می‌آید.

$$a_{n+1} = a_n \times n, \quad a_1 = 1$$

(ریاضی و آمار (۳) - فصل ۲، درس ۱؛ سطح دشواری: متوسط)

۵. گزینه ۱ درست است.

$$a_2 = \frac{1}{2} \left(3 + \frac{3}{2} \right) = 2$$

$$a_3 = \frac{1}{2} \left(2 + \frac{3}{2} \right) = \frac{1}{2} \left(\frac{7}{2} \right) = \frac{7}{4}$$

$$a_4 = \frac{1}{2} \left(\frac{7}{4} + \frac{3}{2} \right) = \frac{1}{2} \left(\frac{7}{4} + \frac{12}{4} \right) = \frac{1}{2} \left(\frac{19}{4} \right) = \frac{19}{8}$$

(ریاضی و آمار (۳) - فصل ۲، درس ۱؛ سطح دشواری: متوسط)

۶. گزینه ۳ درست است.

$$a_n = a_1 + (n-1)d \Rightarrow 1/2 = 46 + (n-1)(-0.7) \Rightarrow$$

$$1/2 = 46 - 0.7n + 0.7 \Rightarrow 0.7n = 45.5 \Rightarrow n = 65$$

(ریاضی و آمار (۳) - فصل ۲، درس ۲؛ سطح دشواری: متوسط)

۷. گزینه ۲ درست است.

$$a_{16} = 2a_6 \Rightarrow a_1 + 15d = 2(a_1 + 5d) \Rightarrow a_1 = 5d \Rightarrow a_1 = 5 \times 1/5 \Rightarrow a_1 = 1$$

جمله اول دنباله ۱/۵ و اختلاف مشترک آن ۱/۵ است. مجموع سه جمله ابتدایی دنباله را محاسبه می‌کنیم.

$$1/5 + 1 + 1.5 = 2.5$$

(ریاضی و آمار (۳) - فصل ۲، درس ۲؛ سطح دشواری: متوسط)

۸. گزینه ۳ درست است.

برای تعیین مقدار دو جمله متوالی الزاماً باید یک جمله از ضابطه اول و یک جمله از ضابطه دوم باشد. از طرفی چون حاصل ضرب آن دو، عددی صحیح شده است حتماً $\sqrt{n}$ عددی صحیح بوده و n عددی مربع کامل و زوج است. پس n می‌تواند ۴، ۱۶، ۳۶، ۶۴ و ... باشد.

اگر $n = 4$ باشد باید a_3 و a_5 را محاسبه کنیم. در این وضعیت، حاصل ضرب دو جمله متوالی برابر با ۱۰۵ نمی‌شود.

$$a_4 = \sqrt{4} = 2$$

$$a_3 = \frac{3}{2} \Rightarrow a_3 \times a_4 = \frac{3}{2} \times 2 = 3$$

$$a_5 = \frac{5}{2} \Rightarrow a_5 \times a_4 = \frac{5}{2} \times 2 = 5$$

اگر $n = 16$ باشد باید a_{15} و a_{17} را محاسبه کنیم. در این وضعیت، حاصل ضرب دو جمله متوالی برابر با ۱۰۵ نمی‌شود.

$$a_{16} = \sqrt{16} = 4$$

$$a_{15} = \frac{15}{2} \Rightarrow a_{15} \times a_{16} = \frac{15}{2} \times 4 = 30$$

$$a_{17} = \frac{17}{2} \Rightarrow a_{17} \times a_{16} = \frac{17}{2} \times 4 = 34$$

اگر $n = 36$ باشد باید a_{35} و a_{37} را محاسبه کنیم. در این وضعیت، حاصل ضرب جملات متوالی a_{36} و a_{38} ، برابر با ۱۰۵ می‌شود.

$$a_{36} = \sqrt{36} = 6$$

$$a_{35} = \frac{35}{2} \Rightarrow a_{35} \times a_{36} = \frac{35}{2} \times 6 = 105 \quad \checkmark$$

$$a_{37} = \frac{37}{2} \Rightarrow a_{37} \times a_{36} = \frac{37}{2} \times 6 = 111$$

جمله کوچک‌تر، $a_{35} = \frac{35}{2} = 17.5$ است.

(ریاضی و آمار (۳) - فصل ۲، درس ۱؛ سطح دشواری: دشوار)

۹. گزینه ۱ درست است.

از آنجاکه حاصل $a_{n+1} - a_n$ مقداری ثابت است، پس دنباله حسابی است و در آن $a_1 = 13$ و $a_4 = 27$ است.

$$d = \frac{a_4 - a_1}{4 - 1} = \frac{27 - 13}{3} = \frac{14}{3}$$

e، جمله هفتم دنباله است و داریم:

$$a_n = a_1 + (n - 1)d \Rightarrow a_7 = a_1 + 6d = 13 + 6\left(\frac{14}{3}\right) = 13 + 28 = 41$$

(ریاضی و آمار (۳) - فصل ۲، درس ۲؛ سطح دشواری: متوسط)

۱۰. گزینه ۲ درست است.

گزاره داده شده به صورت $p \Rightarrow q$ است که نقیض آن به صورت $p \wedge \sim q$ است.

اعداد x و y از z بزرگ‌ترند و xy از z^2 بزرگ‌تر نیست.

$\underbrace{\hspace{10em}}_p \quad \underbrace{\hspace{10em}}_{\sim q}$

(ریاضی و آمار (۲) - فصل ۱، درس ۱؛ سطح دشواری: آسان)

۱۱. گزینه ۴ درست است.

هر دو استدلال مغالطه هستند که یک روش استدلالی نادرست است. گرچه هر دوی آن‌ها به نتیجه درست رسیده‌اند.

(ریاضی و آمار (۲) - فصل ۱، درس ۲؛ سطح دشواری: متوسط)

۱۲. گزینه ۱ درست است.

گزاره‌های شرطی $p \Rightarrow q$ و $p \Rightarrow \sim q$ باید ارزش‌های متفاوت داشته باشند تا گزاره دو شرطی $(p \Rightarrow q) \Leftrightarrow (p \Rightarrow \sim q)$ نادرست باشد. از آنجایی که ارزش گزاره‌های q و $\sim q$ قطعاً یکسان نیستند پس با درست بودن ارزش p گزاره‌های شرطی $p \Rightarrow q$ و $p \Rightarrow \sim q$ هم‌ارزش نیستند و گزاره شرطی همواره نادرست خواهد بود. از طریق جدول نیز این موضوع قابل مشاهده است.

p	q	$p \Rightarrow q$	$p \Rightarrow \sim q$	$(p \Rightarrow q) \Leftrightarrow (p \Rightarrow \sim q)$
T	T	T	F	F
T	F	F	T	F
F	T	T	T	T
F	F	T	T	T

(ریاضی و آمار (۲) - فصل ۱، درس ۱؛ سطح دشواری: متوسط)

۱۳. گزینه ۴ درست است.

$$n = 3 \Rightarrow a_4 = a_3 + 2(3) + 1 \Rightarrow a_3 = 20 - 7 = 13$$

$$n = 2 \Rightarrow a_3 = a_2 + 2(2) + 1 \Rightarrow a_2 = 13 - 5 = 8$$

$$n = 1 \Rightarrow a_2 = a_1 + 2(1) + 1 \Rightarrow a_1 = 8 - 3 = 5$$

(ریاضی و آمار (۳) - فصل ۲، درس ۱؛ سطح دشواری: متوسط)

۱۴. گزینه ۲ درست است.

مقدار جمله اول را به دست می‌آوریم:

$$a_n = a_1 + (n - 1)d \Rightarrow a_{16} = a_1 + 15d \Rightarrow \frac{15}{2} = a_1 + 15\left(-\frac{3}{4}\right) \Rightarrow$$

$$a_1 = \frac{15}{2} + \frac{45}{4} \Rightarrow a_1 = \frac{75}{4} = 18.75$$

جملات دنباله به صورت زیر کاهش می‌یابند.

... , ۱۶/۵ , ۱۷/۲۵ , ۱۸ , ۱۸/۷۵

جمله دوم این دنباله ۱۸ و اولین عدد صحیح دورقمی مثبت دنباله است. چون اختلاف مشترک $-\frac{3}{4}$ است، فقط جملات

دوم، ششم و دهم که به ترتیب ۱۸ و ۱۵ و ۱۲ هستند در این دنباله، اعداد صحیح دو رقمی و مثبت هستند.

(ریاضی و آمار (۳) - فصل ۲، درس ۲؛ سطح دشواری: متوسط)

۱۵. گزینه ۳ درست است.

با استفاده از رابطه $a_n = a_1 + (n-1)d$ داریم:

$$a_3 + a_6 + a_{15} = 78 \Rightarrow (a_1 + 2d) + (a_1 + 5d) + (a_1 + 14d) = 78$$

$$3a_1 + 21d = 78 \xrightarrow{\div(3)} a_1 + 7d = 26 \Rightarrow a_8 = 26$$

(ریاضی و آمار (۳) - فصل ۲، درس ۲؛ سطح دشواری: آسان)

اقتصاد

۱۶. گزینه ۴ درست است.

الف) پول کاغذی یا اسکناس، از دل رسیدهایی که صرافان و بازرگانان برای در امان ماندن از مشکلات مربوط به جابه‌جایی سکه‌ها ردوبدل می‌کردند، به وجود آمد.

ب) این رسیدهای کاغذی، درواقع نخستین اسکناس‌ها بودند و پشتوانه آن‌ها طلا، نقره و فلزات گرانبهایی بود که نزد صراف نگهداری می‌شد.

پ) اختراع پول فلزی یعنی همان ضرب سکه از فلزات گرانبهایی مثل طلا و نقره، موجب گسترش تجارت هم در داخل کشورها و هم بین ملت‌ها شد و فعالیت‌هایی نظیر حمل‌ونقل و دریانوردی را رونق بخشید.

(درس ۹؛ سطح دشواری: آسان)

۱۷. گزینه ۴ درست است.

الف) به توصیه متخصصان اقتصاد، تولید کالاهای راهبردی در زمینه‌های مختلف، از جمله نظامی و صنایع دفاعی خصوصاً باتوجه به جنگ‌ها و تحریم‌های اقتصادی در قرن‌های اخیر و رفتار خودخواهانه برخی کشورها در تحقق تمامی اهدافی که در گزینه‌ها مطرح گردید، مفید و مؤثر است. (درست بودن تمامی موارد)

ب) مقرون به صرفه بودن محصولی که تولید می‌شود، به‌عنوان «مزیت اقتصادی» آن در تجارت منظور می‌گردد.

پ) هر سه گزینه ابتدایی در راستای نزدیک شدن به وضعیت استقلال اقتصادی، راهکارهایی درست به‌شمار می‌آیند؛ اما گزینه چهارم تأکید بر تک‌محصولی شدن اقتصاد کشور دارد که پیشنهادی نابه‌جا در این خصوص است.

(درس ۷؛ سطح دشواری: متوسط)

۱۸. گزینه ۱ درست است.

لیست اقدام برخی از کشور در وضع تعرفه بر واردات کالا که در تاریخ ثبت شده است.		
کشور	سال	اقدام
انگلستان	۱۷۰۱	ممنوعیت واردات هر نوع پوشاک با ابریشم ایرانی، هندی یا چینی
آلمان، اروپای شرقی و ایالات متحده	اواخر قرن هجدهم و اوایل قرن نوزدهم	وضع تعرفه‌های حمایتی متعدد بر کالاهای وارداتی در جهت تقویت و حمایت از صنایع داخلی خود
ایالات متحده آمریکا	بین دو جنگ جهانی	متقاعدسازی کنگره آمریکا توسط کارگران و تولیدکنندگان برای افزایش تعرفه‌های گمرکی تا ۵۲ درصد

(درس ۷؛ سطح دشواری: متوسط)

۱۹. گزینه ۲ درست است.

(الف)

جمعیت افراد ۱۵ سال به بالا + جمعیت افراد زیر ۱۵ سال = جمعیت کشور

جمعیت فعال + جمعیت غیرفعال = جمعیت افراد ۱۵ سال به بالا

$$\frac{1}{6} \times (\text{جمعیت افراد ۱۵ سال به بالا} + \text{جمعیت افراد زیر ۱۵ سال}) = \text{جمعیت غیرفعال}$$

$$\Rightarrow (42 + \frac{\text{افراد ۱۵ سال به بالا} + \text{جمعیت افراد زیر ۱۵ سال}}{6}) = \text{جمعیت کشور}$$

$$\Rightarrow 42 + \frac{\text{جمعیت کشور}}{6} + 38 = \text{جمعیت کشور}$$

$$\Rightarrow 80 \times 6 = \text{جمعیت کشور} \Rightarrow 480 = \text{جمعیت کشور}$$

$$\text{جمعیت کشور} = \frac{480}{5} = 96 \text{ میلیون نفر}$$

(ب)

$$\Rightarrow 84 \times 420,000 = \frac{100 \times \text{جمعیت شاغل}}{42,000,000} \Rightarrow 84 = \frac{\text{جمعیت شاغل}}{42,000,000} \times 100$$

$$\text{جمعیت شاغل} = 35,280,000 \text{ نفر}$$

$$\text{نفر ۶,۷۲۰,۰۰۰} = 42,000,000 - 35,280,000 = \text{جمعیت شاغل} - \text{جمعیت فعال} = \text{جمعیت بیکار}$$

(درس ۸؛ سطح دشواری: دشوار)

۲۰. گزینه ۴ درست است.

بررسی عبارت‌ها:

(الف) یکسان نبودن منابع و عوامل تولید در کشورها و نیز یکسان نبودن کشورها از نظر دسترسی به فناوری و البته تفاوت‌های اقلیمی و آب‌وهوایی از دلایلی است که باعث می‌شود کشورها با یکدیگر وارد مبادله شوند.

(ب) درست

(پ) درست

(ت) کشوری که تولید کالای A را با هزینه فرصت بیشتری نسبت به کالای B انجام می‌دهد در تولید کالای B برتری دارد و همین امر باعث می‌شود تا منابع کمیاب خود را بیشتر به تولید کالای B اختصاص دهد.

(ث) آرمان‌ها و چشم‌اندازهای سیاسی و اجتماعی و فرهنگی کشورها ممکن است تفاوت‌های قابل توجهی داشته باشد. همین امر در کنار مشکلات خاص هر کشور موجب می‌شود تا دولت‌ها در طول تاریخ و در شرایط گوناگون برخوردهای گوناگون و گاه متعارضی با مسئله تجارت بین‌الملل داشته باشند.

(درس ۷؛ سطح دشواری: متوسط)

۲۱. گزینه ۳ درست است.

(الف) صادرات کالاها (تجارت بین‌الملل) به تولیدکنندگان اجازه می‌دهد تا محصولات خود را در بازارهای بزرگ‌تری به فروش برسانند و همچنین به‌منظور رقابت با تولیدکنندگان دیگر، به تلاش بیشتر برای تولید بهتر و کارآمدتر وادار شوند. (تمام موارد، درست است.)

(ب) گاهی اوقات از دست دادن شغل به دلیل تغییرات در فناوری‌های صنعتی و رویه‌های تولید نیست؛ بلکه عواملی همچون ضعیف بودن ساختار اقتصادی، قاچاق و واردات بی‌رویه و یا تحریم‌های اقتصادی، باعث می‌شود تا تولیدات شرکت‌ها و کارخانه‌ها کاهش یابد و اقتصاد کشور گرفتار رکود شده و به این ترتیب اشتغال کاهش و بیکاری افزایش یابد.

(پ) سپرده دیداری، سپرده‌ای است که سپرده‌گذاران می‌توانند هنگام نیاز به پول، چک صادر کنند.

(درس ۷ تا ۹؛ سطح دشواری: متوسط)

۲۲. گزینه ۳ درست است.

$$\begin{aligned} & \text{سطح عمومی قیمت‌ها در ابتدای سال} - \text{سطح عمومی قیمت‌ها در انتهای سال} = \text{نرخ تورم} \times 100 \\ & \text{سطح عمومی قیمت‌ها در ابتدای سال} \\ & \text{نرخ تورم کشور «الف»} = \frac{660 - 550}{550} \times 100 = \frac{110}{550} \times 100 = 20 \text{ درصد} \\ & \text{نرخ تورم کشور «ب»} \Rightarrow 2 \times 20 = 40 \text{ درصد} \\ & \text{سطح عمومی قیمت‌ها در انتهای سال در کشور «ب»} = \frac{X - 420}{420} \times 100 = 40 \Rightarrow 10X - 4,200 = 1,680 \\ & \Rightarrow 10X = 4200 + 1680 = 5880 \Rightarrow X = \frac{5880}{10} = 588 \\ & \text{نرخ تورم کشور «پ»} \Rightarrow \frac{3}{4} \Rightarrow 40 \times \frac{3}{4} = 30 \text{ درصد} \\ & \text{سطح عمومی قیمت‌ها در ابتدای سال در کشور «پ»} = \frac{494 - X}{X} \times 100 = 30 \Rightarrow \\ & 30X = 49,400 - 100X \Rightarrow 130X = 49,400 \Rightarrow X = \frac{49,400}{130} = 380 \end{aligned}$$

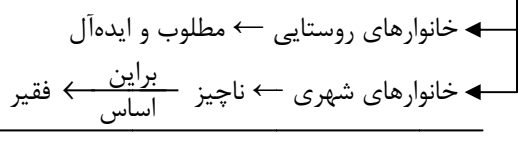
(درس ۹؛ سطح دشواری: دشوار)

۲۳. گزینه ۲ درست است.

بررسی عبارت‌ها:

عبارت اول) وقتی دستمزد مورد درخواست از سوی عرضه‌کننده نیروی کار بالاتر از دستمزد تعادلی باشد، در بازار شاهد مازاد عرضه یا کمبود تقاضای نیروی کار خواهیم بود.
عبارت دوم) بسیاری از بیکاران علاوه بر از دست دادن درآمد، بیمه خدمات درمانی خود را نیز از دست می‌دهند.
عبارت سوم) روش کلی در تعیین میزان فقر این است که نیازمندی‌های افراد و یا خانوارها با توانمندی آنان برای رفع آن نیازها مقایسه شود.
نکته: کافی بودن یا نبودن این شاخص‌ها به‌طور خاص به وضعیت نسبی رفاه گروه‌ها و طبقات مختلف مردم برمی‌گردد؛ ممکن است میزانی از این شاخص‌ها که برای یک گروه کافی به‌نظر می‌رسد، برای گروه دیگر ناکافی باشد. به‌ویژه در مقایسه نواحی‌ای که از نظر سطح رفاه یکسان نیستند، همانند شهر و روستا.

♦ مثال: میزانی از بهداشت

این وضعیت منجر به تعریف فقر نسبی شده است.

در فقر نسبی، همیشه تعریف فقر نسبت به وضعیتی که ما در آن هستیم، صورت می‌گیرد.
(درس ۸؛ سطح دشواری: دشوار)

۲۴. گزینه ۲ درست است.

$$\begin{aligned} & \text{تومان} = 206,500,000 = \underbrace{(50 \times 800,000)}_{40,000,000} + \underbrace{(200 \times 150,000)}_{30,000,000} + \underbrace{(300 \times 455,000)}_{136,500,000} \\ & \text{سطح عمومی قیمت‌های سال ۱۴۰۱} \\ & \text{تومان} = 237,500,000 = \underbrace{(50 \times 910,000)}_{45,500,000} + \underbrace{(200 \times 180,000)}_{36,000,000} + \underbrace{(300 \times 520,000)}_{156,000,000 \\ & \text{سطح عمومی قیمت‌های سال ۱۴۰۲} \\ & \text{شاخص قیمت مصرف‌کننده در سال ۱۴۰۲ نسبت به سال ۱۴۰۱ (cpi)} = \frac{237,500,000 - 206,500,000}{206,500,000} \times 100 = \frac{31,000,000}{206,500,000} \times 100 \\ & \Rightarrow \frac{31,000,000}{206,500,000} = 15 \text{ درصد} \end{aligned}$$

(درس ۹، سطح دشواری: دشوار)

۲۵. گزینه ۴ درست است.

تعریف	نوع بیکاری
این نوع بیکاری شامل کسانی می‌شود که شغل قبلی خود را به دلایلی رها کرده و به امید یافتن شغلی بهتر در جست‌وجو هستند، همچنین شامل کسانی است که به تازگی در حال ورود به بازار کار هستند. این نوع بیکاری، کوتاه‌مدت است و در همه کشورهای وجود دارد.	بیکاری اصطکاکی
زمانی اتفاق می‌افتد که کارگران به دلیل تغییرات فصلی، شغل خود را از دست می‌دهند، مانند برخی کارگران ساختمانی و کشاورزان در فصل زمستان.	بیکاری فصلی
نوعی از بیکاری که ناشی از عدم تطبیق بین افراد جویای کار و انواع شغل‌های موجود به دلایلی از جمله عدم تطابق مهارت‌هاست، مثلاً نیروی کار ساده در اقتصاد وجود دارد؛ ولی نیروی کار متخصص مورد نیاز است.	بیکاری ساختاری
این بیکاری هنگام رکود اقتصادی رخ می‌دهد، در دوره رکود، تولید کاهش می‌یابد و به همین دلیل شرکت‌ها استخدام خود را متوقف می‌کنند یا بخشی از نیروهای خود را بیکار می‌کنند.	بیکاری دوره‌ای

تعریف	نوع بیکاری
رها کردن شغل قبلی و جست‌وجوی شغل بهتر	«پ»
در دوران رکود اقتصادی و کاهش تولید رخ می‌دهد.	«الف»
بیکاری صیادان در برخی دوره‌های سال	«ت»
عدم تطبیق بین افراد جویای شغل و شغل‌های موجود	«ب»

- بیکاری فصلی ← «ت»
 - بیکاری اصطکاکی ← «پ»
 - بیکاری دوره‌ای ← «الف»
 - بیکاری ساختاری ← «ب»
- (درس ۸، سطح دشواری: متوسط)

۲۶. گزینه ۱ درست است.

بررسی عبارت‌های نادرست:

- عبارت اول، قاچاق یا واردات کالایی که مشابه به آن در داخل تولید می‌شود، یکی از عوامل مهم بیکاری و فقر است.
 - عبارت سوم، دلایل بسیاری وجود دارد که سبب می‌شود نرخ بیکاری از مقدار واقعی آن فاصله داشته باشد ولی در هر صورت، همچنان بهترین سنجه برای مشخص شدن وضعیت بیکاری در جامعه است.
- (درس ۸؛ سطح دشواری: متوسط)

۲۷. گزینه ۲ درست است.

با توجه به این فرمول‌ها، هریک از موارد را محاسبه می‌کنیم:

$$\begin{aligned} \text{چک پول} + \text{سپرده‌های دیداری} + \text{اسکناس} + \text{مسکوکات} &= \text{حجم پول (الف)} \\ \text{واحد پولی } ۷۶,۰۰۰ &= ۱۲,۰۰۰ + ۲۱,۰۰۰ + ۲۹,۰۰۰ + ۱۴,۰۰۰ = \text{حجم پول} \\ \text{حساب‌های پس‌انداز بلندمدت} + \text{حساب‌های پس‌انداز کوتاه‌مدت} &= \text{شبه پول (ب)} \\ \text{واحد پولی } ۱۰۰,۰۰۰ &= ۲۲,۰۰۰ + ۷۸,۰۰۰ = \text{شبه پول} \\ \text{شبه پول} + \text{حجم پول} &= \text{نقدینگی (پ)} \\ \text{واحد پولی } ۱۷۶,۰۰۰ &= ۱۰۰,۰۰۰ + ۷۶,۰۰۰ = \text{نقدینگی} \end{aligned}$$

(درس ۹؛ سطح دشواری: دشوار)

۲۸. گزینه ۳ درست است.

- کشور «پ» به همراه کشور «ب»، در تولید نقره، مزیت مطلق دارد. علاوه بر آن، در داخل نیز در تولید نقره نسبت به مس، مزیت نسبی دارد. پس باید نقره را در کشور خود تولید نماید.
 - نکته: مزیت مطلق، زمانی است که تولید یک محصول در یک کشور نسبت به سایر کشورها در شرایط کاملاً یکسان مقرون به صرفه‌تر باشد.
 - مزیت نسبی، زمانی است که تولید یک محصول در یک کشور هزینه فرصت کمتری داشته باشد.
- (درس ۷؛ سطح دشواری: متوسط)

۲۹. گزینه ۱ درست است.

بررسی موارد نادرست:

پ) افزایش نقدینگی در کشورها معمولاً ناشی از عملکرد بانک‌ها است.

(درس ۹؛ سطح دشواری: دشوار)

۳۰. گزینه ۴ درست است.

الف) زمانی که افزایش قیمت‌ها در جامعه، بی‌رویه، مداوم و پرنوسان باشد، با تورم بد یا زیان‌بار مواجه هستیم.

ب) علت‌های بروز تورم:

۱) بروز شرایط خاص مثل جنگ و ... که موجب کاهش تولید و عرضه کالا می‌شود.

۲) نابرابری عرضه و تقاضا به علت بروز شرایط خاص

۳) عدم هماهنگی میان افزایش نقدینگی و افزایش تولید

توجه: تمامی پاسخ‌ها در قسمت «ب» درست است.

پ) هنگام بروز تورم در جامعه ← اجرای سیاست پولی انقباضی

هنگام بروز رکود در جامعه ← اجرای سیاست پولی انبساطی

(درس ۹؛ سطح دشواری: متوسط)

علوم و فنون ادبی

۳۱. گزینه ۲ درست است.

شکل درست عبارت: این تغییر و دگرگونی در زمینه ادبیات، به‌ویژه شعر، کاملاً ملموس و محسوس است.

(علوم فنون ادبی (۳) - درس ۷؛ سطح دشواری: متوسط)

۳۲. گزینه ۲ درست است.

بررسی آثار:

- مرصادالعباد من المبدأ الی المعاد: نویسنده این کتاب، نجم‌الدین رازی (معروف به نجم دایه) از منشیان و نویسندگان توانا و از عارفان وارسته قرن هفتم است. او این اثر را در بیان سلوک دین و تربیت نفس انسانی نوشت. نشر کتاب، گاهی ساده و گاه دارای سجع و موازنه است. نویسنده در خلال موضوعات کتاب، احادیث، آیات و اشعاری از خود و شاعران دیگر نقل می‌کند. این اثر که نثری شیوا، آراسته و دل‌انگیز دارد، در بین متون عارفانه از مرتبه‌ای والا برخوردار است.

- جامع‌التواریخ: نویسنده این کتاب، خواجه رشیدالدین فضل‌الله همدانی، از چهره‌های علمی و سیاسی در عصر ایلخانان است. وی وزیر مقتدر غازان‌خان و اولجایتو بود. این اثر، مهم‌ترین کتاب اوست که به نثری عالمانه و پخته نوشته شده است.

- موش و گربه: از آثار منظوم عبید زاکانی، شاعر و نویسنده قرن هشتم است. او در این منظومه، ناهنجاری‌های اجتماعی را به شیوه طنز و تمثیل بیان کرده است.

- مکاتیب: اثر مولانا جلال‌الدین محمد بلخی (معروف به مولوی)، از شاخص‌ترین شاعران عارف است که در دو محور اندیشه و احساس، آثار جاودانه‌ای پدید آورد. این اثر، مجموعه نامه‌های مولانا به قلم خود اوست و سبک نثر وی را بیشتر و بهتر نمودار می‌سازد.

(علوم فنون ادبی (۲) - درس ۱؛ سطح دشواری: متوسط)

۳۳. گزینه ۱ درست است.

ویژگی‌های فکری نثر در سبک عراقی: ۱- به علت کشتن یا متواری ساختن فضلا و نابودی کتابخانه‌ها، از صحت و اتقان مطالب کاسته شد و ضعف و انحطاط فکری این دوره را فراگرفت. ۲- به علت نبودن استادان بزرگ و از بین رفتن مراکز علمی، تحقیق و تتبع در بین علما و ادیبان تضعیف شد. ۳- مدعیان عرفان که به اقتضای زمانه با مغولان کنار آمده بودند، اندک‌اندک اصالت خود را از دست دادند و به درسی کردن عرفان و شرح اصطلاحات و پیچیده جلوه دادن مفاهیم آن پرداختند؛ در نتیجه، در این دوره کتاب عرفانی مهمی به نثر نوشته نشد.

(علوم فنون ادبی (۲) - درس ۴؛ سطح دشواری: متوسط)

۳۴. گزینه ۲ درست است.

شکل درست عبارت‌ها:

(الف) نیما در شعر «ققنوس» تغییراتی در اصول و ضوابط شعر سنتی ایجاد کرد و تجدیدی را که از مشروطه آغاز شده و به افسانه او رسیده بود، تکامل بخشید.

(پ) پس از کودتای ۲۸ مرداد ۱۳۳۲ (در دوره سوم شعر معاصر)، نوعی سرخوردگی و یأس در میان روشن‌فکران و شعرا پیدا شد و جریان سمبولیسم اجتماعی یا شعر نو حماسی رواج یافت.

(ث) داستان‌نویسی نوین با افرادی مانند صادق هدایت، بزرگ علوی و صادق چوبک گسترش یافت. این گروه موسوم به نویسندگان نسل اول هستند. پس از آن‌ها به تدریج نسل جدیدی وارد ادبیات داستانی می‌شوند که سبک آنان تلفیقی است از آنچه خود داشتیم و آنچه از شیوه‌های غربی گرفتیم. «جلال آل احمد» و «سیمین دانشور» از معروف‌ترین نویسندگان این دوره‌اند.

(علوم فنون ادبی (۳) - درس ۷؛ سطح دشواری: دشوار)

۳۵. گزینه ۴ درست است.

دستور زبان عشق: منظوم (اثر قیصر امین‌پور) / از آسمان سبز: منظوم (اثر سلمان هراتی) / برآشفتن گیسوی تاک: منظوم (اثر سیدعلی موسوی گرمارودی) / ظهر روز دهم: منظوم (اثر قیصر امین‌پور) بررسی آثار در سایر گزینه‌ها:

(۱) دری به خانه خورشید: منظوم (اثر سلمان هراتی) / ظهور: منثور (اثر علی مؤذنی) / آیین‌های ناگهان: منظوم (اثر قیصر امین‌پور) / خواب ارغوانی: منظوم (اثر سیدعلی موسوی گرمارودی)

(۲) تنفس صبح: منظوم (اثر قیصر امین‌پور) / گوشواره عرش: منظوم (اثر سیدعلی موسوی گرمارودی) / از این ستاره تا آن ستاره: منظوم (اثر سلمان هراتی) / ملاقات در شب آفتابی: منثور (اثر علی مؤذنی)

(۳) از این اوستا: منظوم (اثر مهدی اخوان ثالث) [مهدی اخوان ثالث از شاعران دوره معاصر است نه دوره انقلاب اسلامی و این اثر او نیز، از آثار منظوم دوره انقلاب اسلامی به شمار نمی‌رود.] / در کوچه آفتاب: منظوم (اثر قیصر امین‌پور) / صدای سبز: منظوم (اثر سیدعلی موسوی گرمارودی) / سفر ششم: منثور (اثر علی مؤذنی)

(علوم فنون ادبی (۳) - درس ۷؛ سطح دشواری: دشوار)

۳۶. گزینه ۱ درست است.

پدیدآورندگان درست آثار: دلاویزتر از سبز: علی مؤذنی / آتش خاموش: سیمین دانشور / بره گم‌شده راعی: هوشنگ گلشیری

(علوم فنون ادبی (۳) - درس ۷؛ سطح دشواری: متوسط)

۳۷. گزینه ۲ درست است.

بررسی مفاهیم و مضامین ابیات:

بیت اول: بی‌اعتباری و ناپایداری دنیا (از مضامین رایج در شعر سبک عراقی)

بیت دوم: باور به اختیار و اراده و عدم تأثیر قضا و قدر و فلک و ... بر سرنوشت انسان (از مضامین رایج در شعر سبک خراسانی) [در شعر سبک عراقی، اعتقاد به جبرگرایی و عدم اختیار و اراده انسان بر سرنوشت خود و نیز تأثیر قضا و قدر بر سرنوشت موجودات مطرح است.]

بیت سوم: بیان جدایی و فراق عاشق از معشوق (از مضامین رایج در شعر سبک عراقی) [در شعر سبک خراسانی، «وصال» مطرح است.] بیت چهارم: ستایش عشق؛ برتری عشق بر عقل (از مضامین رایج در شعر سبک عراقی) [در شعر سبک خراسانی، «ستایش خرد، خردگرایی و خردورزی» مورد توجه است.]

بیت پنجم: واقع‌گرایی با توجه به دنیای بیرون؛ توصیف واقعی و عینی از پدیده‌ها (از مضامین رایج در شعر سبک خراسانی) [در شعر سبک عراقی، «ذهن‌گرایی با توجه به دنیای درون، درون‌گرایی» مورد توجه بوده است.]

(علوم و فنون ادبی (۲) - درس ۴؛ سطح دشواری: متوسط و نسبتاً دشوار)

۳۸. گزینه ۲ درست است.

تشبیه گسترده: ندارد. / تشبیه بلیغ اضافی: ۱- مرغ دل (مشبه: دل / مشبه‌به: مرغ) ۲- دام هجران (مشبه: هجران / مشبه‌به: دام) [«چون» در مصراع اول این بیت، پیوند وابسته‌ساز (حرف ربط) است و از ادات تشبیه به شمار نمی‌رود.]

بررسی سایر گزینه‌ها:

- (۱) تشبیه گسترده: همچو لاله فکند در خونم = من را همچو لاله در خون فکند. (مشبه: م = من / مشبه‌به: لاله / ادات تشبیه: همچو / وجه شبه: در خون افکنده شدن) / تشبیه بلیغ اضافی: داغ انتظار (مشبه: انتظار / مشبه‌به: داغ)
- (۳) تشبیه گسترده: دل‌ها چو مرغ از دامگاه آویخته. (مشبه: دل‌ها / مشبه‌به: مرغ / ادات تشبیه: چو / وجه شبه: از دامگاه آویخته شدن) / تشبیه بلیغ اسنادی: ۱- ماه است روی خرمّت. (مشبه: روی خرمّت / مشبه‌به: ماه) ۲- دام است زلف پُر خمت. (مشبه: زلف پُر خمت / مشبه‌به: دام)
- (۴) تشبیه گسترده: ۱- تو کی چون عطار عاشق، پرده عشاق نوازی؟ (مشبه: تو / مشبه‌به: عطار عاشق / ادات تشبیه: چون / وجه شبه: پرده عشاق نواختن) ۲- تو چو زیر و بم نباشی. (مشبه: تو / مشبه‌به: [آهنگ] زیر و بم / ادات تشبیه: چو / وجه شبه: -) / تشبیه بلیغ اضافی: پرده غم (مشبه: غم / مشبه‌به: پرده)
- (علوم فنون ادبی (۲) - درس ۳؛ سطح دشواری: متوسط)

۳۹. گزینه ۳ درست است.

بیت «الف»: تقابل سجع‌های متوازن و متوازی در دو مصراع، آرایه «موازنه» پدید آورده است؛ بدین صورت: «دیوانه، دردی کش: سجع متوازن / عشق، درد: سجع متوازن / خردمندی، طلب‌کاری: سجع متوازی» [سایر واژه‌ها (او، هر جا، که) نیز عیناً در هر دو مصراع تکرار شده است].

بیت «ث»: تقابل سجع‌های متوازن و متوازی در دو مصراع، آرایه «موازنه» پدید آورده است؛ بدین صورت: «گر، ور: سجع متوازی / برانندت، بخوانندت: سجع متوازی / خواری، خواهش: سجع متوازن / سبب، قبل: سجع متوازن / غمگین، خرم: سجع متوازن / نگریدی، نباشی: سجع متوازی» [سایر واژه‌ها (به، زین) نیز عیناً در هر دو مصراع تکرار شده است].

بررسی سایر ابیات:

بیت «ب»: عبارت «از هُش (از + هُش)» و واژه «واله» را نمی‌توان در تقابل با یکدیگر دارای سجع متوازن دانست؛ بنابراین علی‌رغم این که سایر واژه‌ها در دو مصراع، دوبه‌دو دارای سجع متوازن یا متوازی هستند، بیت فاقد آرایه «موازنه» است.

بیت «پ»: واژه‌های «ره، گمره» و نیز «یافته، شده» را نمی‌توان در تقابل با یکدیگر دارای سجع متوازن یا متوازی دانست؛ بنابراین علی‌رغم این که سایر واژه‌ها در دو مصراع، دوبه‌دو دارای سجع متوازی هستند، بیت فاقد آرایه «موازنه» یا «ترصیع» است.

بیت «ت»: تقابل سجع‌های متوازی در دو مصراع، آرایه «ترصیع» پدید آورده است؛ بدین صورت: «باد، یاد: سجع متوازی / کوی، روی: سجع متوازی / در، هر: سجع متوازی / رنجور، مهجور: سجع متوازی / یابد، بیند: سجع متوازی» [سایر واژه‌ها «ز، او دم، دل، جان» نیز عیناً در هر دو مصراع تکرار شده است].

(علوم و فنون ادبی (۱) - درس ۹؛ سطح دشواری: آسان)

۴۰. گزینه ۴ درست است.

تضاد: خشک ≠ تر / جناس ناقص: «شب، لب»؛ «تر، هر» / واژه‌آرایی (تکرار): خشک، تر، هر / لف‌ونشر مرتب: از چرخ، مرا جز لب و رخ، خشک و تری نیست = از چرخ، جز لب خشک ندارم؛ و از چرخ، جز رخ تر (اشک‌آلود) ندارم. / نغمه حروف (واج‌آرایی): تکرار صامت‌های «ش» (۳ بار در مصراع اول)، «ر» (۴ بار در کل بیت)، «ز» (۵ بار در کل بیت) و مصوت کوتاه «و» (۴ بار در کل بیت)

بررسی سایر گزینه‌ها:

- (۱) تضاد: هست ≠ نیست / جناس ناقص: «درد، دُرد»؛ «درد، مرد» / واژه‌آرایی (تکرار): ندارد. / لف‌ونشر: ندارد. / نغمه حروف (واج‌آرایی): تکرار صامت‌های «د» (۷ بار در کل بیت) و «ر» (۸ بار در کل بیت)
- (۲) تضاد: راحت ≠ رنج / جناس ناقص: «میان، میدان» / واژه‌آرایی (تکرار): «و» / لف‌ونشر مرتب: ۱- میان مجلس، [به منزله] روزی (رزق و روزی) هستی؛ و در میان میدان، [به منزله] مرگ [برای دشمنان و مخالفان] هستی. ۲- به نوک خامه (قلم) خود، [مایه] راحت هستی؛ و به نوک خنجر خود، [مایه] رنج [دشمنان و مخالفان] هستی. / نغمه حروف (واج‌آرایی): تکرار صامت‌های «م» (۴ بار در مصراع اول) و «ن» (۵ بار در کل بیت)
- (۳) تضاد: کفر ≠ اسلام / جناس: ندارد. / واژه‌آرایی (تکرار): صنم، صلیب / لف‌ونشر مرتب: زلف تو صلیب است؛ و روی (چهره) تو صنم (بت) است. / نغمه حروف (واج‌آرایی): تکرار صامت‌های «ص» (۴ بار در کل بیت)، «ن» (۵ بار در کل بیت) و «ر» (۵ بار در کل بیت)
- (علوم و فنون ادبی (۱) - درس ۳ و ۱۲ / علوم و فنون ادبی (۳) - درس ۶؛ سطح دشواری: متوسط)

۴۱. گزینه ۳ درست است.

بررسی آرایه‌های موجود در ابیات:

بیت اول: تشبیه: شاعر در قالب تشبیه تفضیل (مرّج)، دندان سفید معشوق را به دُر (مروارید) عدن تشبیه کرده و از نظر زیبایی، حتی بر آن برتری داده است. همچنین، در قالب تشبیه تفضیل (مرّج)، مژه‌های صف‌کرده معشوق را به صف لشکر ختن تشبیه کرده و حتی بر آن برتری و ترجیح داده است. / نغمه حروف (واج‌آرایی): تکرار صامت‌های «د» (۴ بار در مصراع اول) و «ن» (۷ بار در کل بیت)

بیت دوم: سجع: بین واژه‌های «حسرت» و «رویت» در پایان نیم‌مصراع‌های اول و دوم، سجع متوازی برقرار است / واژه‌آرایی (تکرار): من

بیت سوم: لفّونشر نامرتب (مشوش): تا کی ز کفر، دست سوی باده باشد؟! و تا کی ز ایمان، روی سوی قبله باشد؟! / تضاد: کفر ≠ ایمان
بیت چهارم: جناس تام (همسان): به (در مصراع اول): حرف قسم به معنای «قسم به، سوگند به»؛ به (در مصراع دوم): حرف اضافه به معنای «به، به سوی» / جناس ناقص: جان، جهان

بیت پنجم موازنه: ندارد. / اضافه تشبیهی: زلفان کمند (مشبه: زلفان / زلف‌ها) / مشبه‌به: کمند [بیت دارای آرایه «ترصیع» است. تقابل سجع‌های متوازی در دو مصراع، آرایه «ترصیع» پدید آورده است؛ بدین صورت: «بیچاره‌گشی، خونخواروشی: سجع متوازی / پیشه، شیوه: سجع متوازی / زلفان، چشمان: سجع متوازی / کمند، سیاهت: سجع متوازی»]

بیت ششم: پارادوکس (متناقض‌نما): این که مردان هزار دریا را بخورند و با این حال، تشنه باشند، پارادوکس است. / اشتقاق (هم‌ریشگی): خوردند، نخوردی

(ترکیبی علوم و فنون ادبی (۱، ۲ و ۳)؛ سطح دشواری: دشوار)

۴۲. گزینه ۴ درست است.

لفّونشر مرتب: ۱- دست او (ممدوح) [به منزله] آب است؛ و تیغ او (ممدوح) [به منزله] آتش است. ۲- حلیم (بردباری) او (ممدوح) [مایه] است؛ و خشم او (ممدوح) [مایه] شر است. / لفّونشر نامرتب (مشوش): ۱- صلح او [مایه] راحت است؛ و جنگ او [مایه] رنج است. ۲- مهر او [مایه] حل است؛ و کین ورزیدن او [مایه] عقد (گره) است. / تضاد: «آب ≠ آتش»؛ «حلیم (بردباری) ≠ خشم»؛ «خیر ≠ شر»؛ «صلح ≠ جنگ»؛ «رنج ≠ راحت»؛ «مهر ≠ کین (دشمنی)»؛ «عقد ≠ حل»

بررسی سایر گزینه‌ها:

(۱) لفّونشر مرتب: ندارد. / لفّونشر نامرتب (مشوش): لب من بر گریه تن خندد؛ و چشم من بر فرقت جان گرید. / تضاد: گرید ≠ خندد
(۲) لفّونشر مرتب: روی تو آیت (نشانه) دین است و رهبر عطار گشت و موی تو آیت (نشانه) کفر است و رهزن عطار شد. / لفّونشر نامرتب (مشوش): ندارد. / تضاد: «دین ≠ کفر»؛ «رهبر ≠ رهزن»

(۳) لفّونشر مرتب: ندارد. / لفّونشر نامرتب (مشوش): ندارد. / تضاد: «نکو ≠ بد»؛ «باخود ≠ بی‌خود»؛ «بوده ≠ نابوده»
(علوم فنون ادبی (۳) - درس ۶؛ سطح دشواری: متوسط)

۴۳. گزینه ۳ درست است.

تشبیه گسترده: چون باد گرت بر من خاکی گذر افتد = اگر تو چون باد بر من خاکی گذر کنی. (مشبه: ت (تو) / مشبه‌به: باد / ادات تشبیه: چون / وجه‌شبه: گذر کردن) / لفّونشر مرتب: ندارد. [در بیت دوم، لفّونشر نامرتب (مشوش) به کار رفته است.] / متناقض‌نما (پارادوکس): ندارد. / واج‌آرایی (نغمه حروف): تکرار صامت «ر» (۵ بار در کل بیت اول)؛ تکرار صامت‌های «ش» (۵ بار در کل بیت دوم) و «ت» (۷ بار در کل بیت دوم)

بررسی سایر آرایه‌های موجود در ابیات که در گزینه‌های دیگر ذکر شده:

اضافه تشبیهی: آتش عشق (مشبه: عشق / مشبه‌به: آتش) / جناس ناقص: «بر، سر» و «خاک، خاکی» (در بیت اول)؛ «بر، در، تر» (در بیت دوم) / تکرار (واژه‌آرایی): «من، بر، خاک» (در بیت اول)؛ «آتش» (در بیت دوم) / تضاد: خشک ≠ تر / لفّونشر مشوش (نامرتب): در بیت دوم، لفّونشر مشوش (نامرتب) به کار رفته؛ بدین صورت که شاعر چشم خود را تر و نیز، لب خود را خشک دانسته و گفته «آتش عشق بر چشم من که تر است می‌افتد و بر لب من که خشک است می‌افتد». / تشبیه بلیغ اسنادی: من خاکِ توام. (مشبه: من / مشبه‌به: خاک)

(ترکیبی علوم فنون ادبی (۱، ۲ و ۳)؛ سطح دشواری: متوسط و نسبتاً دشوار)

 www.sanjeshserv.ir

(۲)

پِ	رِ	خِ	رَدِ	پِ	شِ	تِ	چِ	طِفِ	لِ	زِا	نِو	زِ	دِ
—	U	U	—	—	U	U	U	—	U	—	—	U	U
گِا	هِ	عِا	ضَبِ	بِا	پِا	لَنگِ	پَنَدِ	جِ	بِ	نِیَدِ	رِو	زِ	دِ
—	U	U	—	—	U	U	—	U	U	—	—	U	U
مفتعلن			فاعلن			مفتعلن			فاعلن				

وزن بیت، «مفتعلن فاعلن مفتعلن فاعلن»: -UU- / -UU- / -UU- / -UU- و یک وزن دوری (دولختی) است؛ اما شاعر در رکن سوم مصراع اول، با استفاده از اختیار وزنی «قلب»، به جای رکن «مفتعلن»: -UU-، رکن «مفاعِلن»: -U-U- به کار برده است. یادآوری: در اوزان دوری (دولختی)، هجای پایانی نیم مصراع‌ها در صورتی که کوتاه یا کشیده باشند، بلند به حساب می‌آیند. در این بیت نیز، هجای هفتم مصراع اول (ت) و هجای هفتم مصراع دوم (لَنگ) - که هجای پایانی نیم مصراع‌ها هستند - طبق قاعده، هر دو یک هجای بلند (-) به حساب می‌آیند.

(۴)

خیر	مَد	نِ	دا	نِش	مَد	راست	وا	دِ	گ	را	خو	شِ	چی
-	U	U	-	-	U		-	U	U	-	-	U	
خو	شِ	بِ	خیر	مَن	کَ	سی	بِ	تُح	فِ	نَت	وا	بَ	رَد
-	U	U	-	-	U	-	U	-	U	-	-	U	-
مفتعلن			فاعلن			مفتعلن			فاعلن				

وزن بیت، «مفتعلن فاعلن مفتعلن فاعلن»: -UU- / -UU- / -UU- / -UU- و یک وزن دوری (دولختی) است؛ اما شاعر در رکن سوم مصراع دوم، با استفاده از اختیار وزنی «قلب»، به جای رکن «مفتعلن»: -UU-، رکن «مفاعِلن»: -U-U- به کار برده است. [هجای پایانی نیم مصراع اول (راست) نیز - که یک هجای کشیده است - در این وزن دوری (دولختی)، بلند به حساب می‌آید.]

(علوم و فنون ادبی (۳) - درس ۸؛ سطح دشواری: متوسط)

۴۶. گزینه ۳ درست است.

در ابیات «ب» و «ث»، ۲ نوع اختیار وزنی «ابدال» و «بلند بودن هجای پایان مصراع» به کار رفته و تعداد اختیارات وزنی به کار رفته در هر بیت نیز، «۳» تاست؛ بدین صورت:

(ب)

وا	لی	یِ	عُزْ	لَتْ	تُ	یِی	ای	نَکْ	طُغْ	را	یِ	فَقَرْ
-	U	U	-	-	U	-	-	-	-	-	U	U
مُشْ	رِ	فِ	وَحْ	دَتْ	تُ	باشْ	ای	نَکْ	دِیْ	وا	نِ	او
-	U	U	-	-	U	U	-	-	-	-	U	-
مفتعلن			فاعلن			مفعولن			فاعلن			

اختیارات وزنی: ۱- ابدال (۲ بار): در رکن سوم هر دو مصراع ۲- بلند بودن هجای پایان مصراع اول [وزن بیت، در اصل به صورت «مفتعلن فاعلن مفتعلن فاعلن»: -UU- / -UU- / -UU- / -UU- بوده اما شاعر در رکن سوم هر دو مصراع، با استفاده از اختیار وزنی ابدال، به جای رکن «مفتعلن»: -UU-، رکن «مفعولن»: - - - به کار برده؛ به عبارتی به جای دو هجای کوتاه کنار هم در رکن «مفتعلن»: -UU- از یک هجای بلند (-) استفاده کرده است.]

(ث)

دا	رَم	زَنَد	گا	ر	دِل	دا	رَم	شَنَد	گَر	فِ	اَشک
-	-	-	-	U	-	-	-	-	-	U	U
کیست	کِ	نَفَد	شی	کُ	نَد	زیل	دَبَ	ری	وا	نِ	او
-	U	U	-	U	-	-	U	U	-	U	-
مفتعلن			فاعلن			مفتعلن			فاعلن		

اختیارات وزنی: ۱- ابدال (۲ بار): در رکن اول و سوم مصراع اول ۲- بلند بودن هجای پایان مصراع اول [وزن بیت، در اصل به صورت «مفتعلن فاعلن مفتعلن فاعلن»: -UU- / -UU- / -UU- / -UU-] بوده اما شاعر در رکن اول و سوم مصراع اول، با استفاده از اختیار وزنی ابدال، به جای رکن «مفتعلن»: -UU-، رکن «مفعولن»: - - - به کار برده؛ به عبارتی، به جای دو هجای کوتاه کنار هم در رکن «مفتعلن»: -UU- از یک هجای بلند (-) استفاده کرده است.

بررسی اختیارات وزنی در سایر ابیات:

(الف)

لَشَد	کَ	رِ	غَم	رَا	گُ	شاد	آ	مَد	دُو	را	نِ	او
—	U	U	—	—	U	—	—	—	—	—	U	—
اَبَ	لَ	قِ	رو	زُ	شَد	بَسْت	نا	مَ	زَ	دِ	نِ	او
—	U	U	—	U	U	—	—	U	U	U	U	—
مفتعلن			فاعلن			مفتعلن			فاعلن			

اختیارات وزنی: ابدال (۱ بار): در رکن سوم مصراع اول [شاعر در رکن سوم مصراع اول، به جای استفاده از رکن «مفتعلن»: -UU- از رکن «مفعولن»: - - - استفاده کرده است.] / در ضمن، هجاهای پنجم و یازدهم مصراع دوم نیز طبق اختیار

زبانی «تغییر کمیت مصوت کوتاه» به هجای بلند تبدیل می‌شوند.

(پ)

گَر	گُ	رُ	هی	خَص	مَ	شَد	آز	سَ	رِ	کِی	نِ	چِ	باک
-	U	U	-	-	U	-	-	U	U	-	U	U	U
کو	خَ	لَ	فِ	آ	دَ	مَسْت	ای	پان	شی	ط	نِ	او	-
-	U	U	U	-	U	-	-	-	-	-	U	-	-
مفتعلن			فاعلن			مفتعلن			فاعلن				

اختیارات وزنی: ۱- ابدال (۱ بار): در رکن سوم مصراع دوم [شاعر در این رکن، به جای رکن «مفتعلن»: -UU-، از رکن «مفعولن»: - - - استفاده کرده است.] ۲- بلند بودن هجای پایان مصراع اول / در ضمن، هجای دوازدهم مصراع اول و هجای چهارم مصراع دوم، طبق اختیار زبانی «تغییر کمیت مصوت کوتاه»، به یک هجای بلند تبدیل می‌شود.

(ت)

رو	حِ	طَ	بی	عی	م	گشت	پا	ک	تَ	رَز	رو	ح	قُدس
—	U	U	—	—	U	—	—	U	U	—	—	U	U
تا	جِ	گَ	رِ	مَن	گِ	رِفَت	پَر	وَ	رِ	شَز	نا	نِ	او
—	U	U	U	—	U	—	—	U	U	—	—	U	—
مفتعلن			فاعلن			مفتعلن			فاعلن				

اختیارات وزنی: بلند بودن هجای پایانی مصراع اول / در ضمن، هجای چهارم مصراع دوم، طبق اختیارات زبانی «تغییر کمیت مصوت کوتاه» به یک هجای بلند تبدیل می‌شود.

(علوم و فنون ادبی (۳) - درس ۸؛ سطح دشواری: دشوار)

۴۷. گزینه ۴ درست است.

بیت در وزن «مفتعلن مفتعلن فاعلن: -UU- / -UU- / -UU-» سروده شده و رکن آغازین هیچ یک از مصراع‌های آن، مشمول اختیار وزنی نشده است.

بررسی سایر گزینه‌ها:

(۱)

عِش	قِ	تْ	آ	وَر	د	قَدْ	دَح	پُر	زِ	بَ	لا	ها
-	U	U	-	-	U	U	-	-	U	U	-	-
گُف	تَم	مِ	می	می	نَ	خُ	رَم	پِ	شِ	تْ	شا	ها
-	-	-	-	-	U	U	-	-	U	U	-	-
مفتعلن			مفتعلن			مفتعلن			مفتعلن			فَع

در رکن آغازین مصراع دوم، اختیار وزنی «ابدال» صورت گرفته است. (شاعر به جای رکن «مفتعلن: -UU-» از رکن

«مفعولن: -پ-» استفاده کرده است.)

(۲)

خا	رَم	کَر	دی	چَ	نَا	کِ	عِش	قَت
-	-	-	-	U	-	U	-	-
بِر	خا	کِ	رَم	چُ	خا	کِ	دَر	داشت
-	-	U	-	U	-	U	-	نَا
مستفعل			فاعلات			مُستف		

در رکن آغازین مصراع اول، اختیار وزنی «ابدال» صورت گرفته است. (شاعر به جای رکن «مستفعل: -پ-» از رکن

«مفعولن: -پ-» استفاده کرده است.)

(۳)

گَر	فَ	لَک	دِ	بَ	رَا	چَ	رِ	یِ	زِ	بَا	فِ	کَ	نَد
-	U	-	U	U	-	-	U	U	-	-	U	U	-
ما	ه	را	ی	کِ	شَا	کَر	دِ	بِ	صَح	را	فِ	کَ	نَد
-	U	-	U	U	-	-	U	U	-	-	U	U	-
فاعلاتن				فاعلاتن			فاعلاتن			فاعلاتن			فَعْلَن

وزن بیت، در اصل به صورت «فاعلاتن فاعلاتن فاعلاتن فَعْلَن: -UU- / -UU- / -UU- / -UU-» بوده؛ اما شاعر در رکن آغازین هر دو مصراع، به جای رکن «فاعلاتن: -UU-» از رکن «فاعلاتن: -UU-» استفاده کرده است که نوعی اختیار وزنی است.

(علوم و فنون ادبی (۳) - درس ۸؛ سطح دشواری: متوسط)

۴۸. گزینه ۴ درست است.

تقطیع هجایی و وزن بیت:

چش	م	یک	عا	ق	ل	هش	یا	ر	ن	دید
-	U	-	-	U	U	-	-	U	U	U
ک	چ	من	وا	ل	ه	حی	را	ن	ت	نیست
U	U	-	-	U	U	-	-	U	U	U
فعلاتن			فعلاتن			فعلاتن			فعَلَن	

اختیارات وزنی: در این بیت، «۲ نوع» اختیار وزنی به کار رفته است: ۱- آوردن فاعلاتن به جای فعلاتن (در رکن آغازین مصراع اول) [وزن بیت، به صورت «فعلاتن فعلاتن فعَلَن: UU / -UU / -UU» است که با وزن مصراع سؤال نیز مشترک و یکسان است؛ اما شاعر در رکن آغازین مصراع اول به جای «فعلاتن: UU-» از رکن «فاعلاتن: -U-» استفاده کرده است. ۲- بلند بودن هجای پایانی (در هر دو مصراع)

بررسی سایر گزینه‌ها:

(۱)

د	ل	پا	کا	ش	کس	ت	ی	ف	ل	گست
U	U	-	-	U	-	U	U	U	U	U
زا	ل	دس	تا	ف	کن	د	ی	پ	د	رست
-	U	-	-	U	-	U	U	U	U	U
فعلاتن			مفاعِلن			مفاعِلن			فعَلَن	

وزن بیت: «فعلاتن مفاعِلن فعَلَن: UU / -U-U / -UU» / اختیارات وزنی: در این بیت، ۲ نوع اختیار وزنی به کار رفته است: ۱- آوردن فاعلاتن به جای فعلاتن (در رکن آغازین مصراع دوم) ۲- بلند بودن هجای پایانی (در هر دو مصراع)

(۲)

گر	د	هد	رُخ	ص	ک	نم	نید	ی	ت	توس
-	U	-	-	U	U	-	-	U	U	U
خ	ش	شا	دا	ش	و	مین	شا	غ	ل	لاه
U	U	-	-	U	U	-	-	-	-	U
فعلاتن			فعلاتن			فعلاتن			فعَلَن	

وزن بیت: «فعلاتن فعلاتن فعَلَن: UU / -UU / -UU» / اختیارات وزنی: اگرچه این بیت نیز با مصراع سؤال هم‌وزن است، اما در این بیت، «۳ نوع» اختیار وزنی به کار رفته است؛ بدین ترتیب: ۱- آوردن فاعلاتن به جای فعلاتن (در رکن آغازین مصراع اول) ۲- بلند بودن هجای پایانی (در هر دو مصراع) ۳- ابدال (در رکن پایانی مصراع دوم) [شاعر در رکن پایانی مصراع دوم، به جای استفاده از رکن «فعَلَن: UU-»، رکن «فعَلَن: -» به کار برده است.]

(۳)

هـ	م	عـ	لـ	جـ	ما	لـ	آ	وا	زست
U	U	-	-	U	-	U	-	-	U
چشـ	م	کو	رَسـ	تـ	گو	شـ	کـ	نـم	
U	U	-	-	U	-	U	U	U	
فاعلاتن			مفاعِلن			فَعْلَن			

وزن بیت: «فاعلاتن مفاعِلن فَعْلَن»: $UUU / -U-U / --UUU$ / اختیارات وزنی: در این بیت، «۳ نوع» اختیار وزنی به کار رفته است؛ بدین ترتیب: ۱- آوردن فاعلاتن به جای فَعْلَن (در رکن آغازین مصراع دوم) ۲- بلند بودن هجای پایانی (در مصراع اول) ۳- ابدال (در رکن پایانی مصراع اول) [شاعر در رکن پایانی مصراع اول، به جای استفاده از رکن «فَعْلَن: UUU »-

رکن «فَعْلَن: $--$ » به کار برده است.]

(علوم و فنون ادبی (۳) - درس ۸؛ سطح دشواری: دشوار)

۴۹. گزینه ۲ درست است.

تقطیع هجایی و وزن بیت:

کِشـ	تـ	ای	تُخـ	مـ	عِشـ	قـ	دَر	ها
-	U	-	-	U	-	U	-	-
هَیـ	بـ	با	رَیـ	زـ	چَشـ	مـ	ما	با
-	U	-	-	U	-	U	-	-
فاعلاتن			مفاعِلن			فَعْلَن		

اختیارات شاعری وزنی: ۱- بلند بودن هجای پایان مصراع: ندارد. [در هجای پایانی مصراع دوم (ران) - طبق قواعد تقطیع هجایی و وزن شعر - «ن» ساکن پس از مصوت بلند «ا» حذف می‌شود و به حساب نمی‌آید. بنابراین هجای پایانی مصراع دوم، به صورت «را» درمی‌آید و مشمول اختیار وزنی «بلند بودن هجای پایانی مصراع» نیست.] ۲- ابدال: در رکن پایانی هر دو مصراع [وزن بیت، در اصل به صورت «فاعلاتن مفاعِلن فَعْلَن: $UUU / -U-U / --UUU$ » بوده؛ اما شاعر در رکن پایانی هر دو مصراع، به جای رکن «فَعْلَن: UUU » از رکن «فَعْلَن: $--$ » استفاده کرده است. در ضمن، در رکن آغازین هر دو

مصراع نیز اختیار وزنی «آوردن فاعلاتن به جای فَعْلَن» به کار رفته است.]

بررسی سایر گزینه‌ها:

(۱)

زا	هـ	دِ	خا	نِ	نِ	شِیـ	را	بِ	یِ	کی	کو	زِ	یِ	دُرد
—	U	U	—	U	U	—	—	U	U	—	—	U	U	U
او	ف	تا	خیـ	زِ	آز	خا	نِ	بِ	ر	زا	بـ	کِ	شیم	U
—	U	—	—	—			—	U	U	—	—	U	U	U
فاعلاتن			فاعلاتن			فاعلاتن			فَعْلَن					

اختیارات شاعری وزنی: ۱- بلند بودن هجای پایانی (در هر دو مصراع) ۲- ابدال: در رکن دوم مصراع دوم (شاعر به جای استفاده از رکن «فاعلاتن: UU--»، رکن «مفعولن: --» به کار برده است). [هجای سوم مصراع اول نیز مشمول اختیار زبانی «تغییر کمیت مصوت کوتاه» شده است].

بود	را	ل	عَقَ	کِ	دی	مَقَ	صو	هَر
U	-	U	-	U	-	-	-	-
یافت	یا	عَ	تْ	ی	رو	لِ	ی	دَر
U	-	U	U	U	-	U	U	-
مُستف		فاعلاتن				مستفعل		

اختیارات شاعری وزنی: ۱- بلند بودن هجای پایانی (در هر دو مصراع) ۲- ابدال: در رکن آغازین مصراع اول (شاعر به جای استفاده از رکن «مستفعل: UU--»، رکن «مفعولن: --» به کار برده است). [هجای هفتم مصراع دوم نیز مشمول اختیار زبانی «تغییر کمیت مصوت کوتاه» شده است].

تْ	ا	کِ	نِ	آ	مَن	ی	لی	لِی	ای	دَم	سِی	پُر
U	-	U	U	-	-	U	U	-	-	-	-	-
مَن	ی	دِ	شُ	نِ	مَج	قِ	شِ	عَا	ای	تْ	نِ	گُف
-	U	U	U	-	-	U	U	-	-	U	U	-
مُستف		مستفعل		مستفعل		مستفعل		مستفعل				

اختیارات شاعری وزنی: ۱- بلند بودن هجای پایانی (در مصراع اول) ۲- ابدال: در رکن آغازین مصراع اول (شاعر به جای استفاده از رکن «مستفعل: UU--»، رکن «مفعولن: --» به کار برده است). [هجای ششم مصراع اول (لی) و هجای سیزدهم مصراع دوم (ی) نیز مشمول اختیار زبانی «تغییر کمیت مصوت» شده‌اند].

(علوم و فنون ادبی (۳) - درس ۸؛ سطح دشواری: نسبتاً دشوار)

۵۰. گزینه ۳ درست است.

تقطیع هجایی و وزن بیت:

داخت	سَنَد	عَک	چُ	خَش	رُ	خِ	سُر	لِ	گُ
U	-	-	U	-	U	U	-	U	U
داخت	نَنَد	وَا	عَ	أَر	زِ	تَش	آ	شِ	جَو
U	-	-	U	-	U	-	-	U	-
فَعْلَن			مفاعِلن			فاعلاتن			

اختیارات وزنی: در این بیت «۵» اختیار وزنی به کار رفته است؛ بدین ترتیب: ۱- آوردن فاعلاتن به جای فاعلاتن در رکن آغازین مصراع دوم ۲- بلند بودن هجای پایانی: در هر دو مصراع (۲ بار) ۳- ابدال: در رکن پایانی هر دو مصراع (۲ بار) [وزن بیت، در اصل به صورت «فاعلاتن مفاعِلن فَعْلَن: UU--U-U-U-U/ -UU-» بوده؛ اما شاعر در رکن پایانی هر دو مصراع، به جای «فَعْلَن: UU-» از رکن «فَعْلَن --» استفاده کرده است].

بررسی سایر گزینه‌ها:

(۱)

مست	م	نی	رَم	بَ	م	سی	بی	شَد	م	نی
U	U	-	-	U	U	-	-	U	U	-
شست	نِ	بر	دَر	مَد	آ	نَا	زَ	رِ	نَع	-
U	U	-	-	-	-	-	U	U	-	-
	فاعل		مفتعلن				مفتعلن			

اختیارات وزنی: در این بیت، «۳» اختیار وزنی به کار رفته است؛ بدین ترتیب: ۱- ابدال: استفاده از رکن «مفعولن: - پ-» به

جای «مفتعلن: - لیل-» در رکن دوم مصراع دوم ۲- بلند بودن هجای پایانی: در هر دو مصراع (۲ بار)

(۲)

أند	دِ	کَر	دِ	زَن	چ	گ	لَز	أَص	کِ	رَا	دِ	مُر	تِ	بَ	لَع
U	U	-	U	-	U	U	-	-	U	-	U	-	U	U	-
ری	بَ	دِل	سَت	نِی	صَت	رُخ	قَا	شِ	عَا	رِ	پِ	لِ	دِ	أَز	-
-	U	-	U	-	-	-	-	U	-	U	-	U	U	-	-
	مفاعلن				مفتعلن			مفاعلن					مفتعلن		

اختیارات وزنی: در بیت، «۲» اختیار وزنی به کار رفته است؛ بدین ترتیب: ۱- ابدال: استفاده از رکن «مفعولن: - پ-» به جای

«مفتعلن: - لیل-» در رکن سوم مصراع دوم ۲- بلند بودن هجای پایانی: در مصراع اول

(۴)

گیز	رَد	شو	یِ	ها	دِ	پَر	زَا	بَ	رِ	مُط	ز	سا	بِ
U	-	-	U	-	U	-	-	U	U	-	U	-	U
شَب	نِی	قا	شِ	عا	مِ	بَز	تِ	یَ	نِ	تَه	یِ	وا	نَ
-	-	-	U	-	U	-	U	U	U	-	U	-	U
	فَعْلُن		مفاعلن			فعلاتن					مفاعلن		

اختیارات وزنی: در این بیت، «۳» اختیار وزنی به کار رفته است؛ بدین ترتیب: ۱- ابدال: استفاده از رکن «فَعْلُن: - پ-» به

جای «فَعْلُن: - لیل-» در رکن پایانی هر دو مصراع (۲ بار) ۲- بلند بودن هجای پایانی: در مصراع اول

(علوم و فنون ادبی (۳) - درس ۸؛ سطح دشواری: متوسط)

۵۱. گزینه ۴ درست است.

تقطیع هجایی و وزن بیت:

نا	ک	هَر	نَز	غا	مُر	دَند	مَ	شا	جو	ب	ز	با
U	U	-	-	-	-	-	U	-	-	U	U	-
سار	ب	خا	سُر	و	ر	سپ	ی	طی	طو	ر	زا	هـ
U	U	-	-	U	U	-	U	-	-	U	-	U
فاعلن			مفتعلن			فاعلن			مفتعلن			

اختیارات شاعری مورد سؤال: قلب: استفاده از رکن «مفاعِلن: U-U-» به جای رکن «مفتعلن: -UU-» در رکن آغازین مصراع دوم / ابدال: استفاده از رکن «مفعولن: -پ-» به جای رکن «مفتعلن: -UU-» (تبدیل دو هجای کوتاه

کنار هم به یک هجای بلند) در رکن سوم مصراع اول / بلند بودن هجای پایانی: در هر دو مصراع بررسی اختیارات شاعری مورد سؤال در سایر گزینه‌ها:

(۱)

هشت	ب	دپ	اُر	د	ص	قا	گر	مَ	ش	نَف	بَ	ت	هَس
U	U	-	-	U	U	-	-	U	U	-	U	U	-
کشت	ف	طَر	رَز	تَ	ش	بی	مَد	د	ها	گَل	م	هـ	کَز
U	U	-	-	U	U	-	-	U	-	-	U	U	-
فاعلن			مفتعلن			فاعلن			مفتعلن				

اختیارات: قلب: ندارد. / ابدال: ندارد. / بلند بودن هجای پایانی: در هر دو مصراع

(۲)

ت	خ	رو	اَف	خ	رُ	با	باغ	ب	مَد	را	د	ل	لا
U	U	-	-	U	U	-	-	U	-	-	U	U	-
ت	خ	دو	با	قَ	خ	سُر	طَبع	ط	یا	خِی	رَش		بِه
U	U	-	-	U	U	-	-	U	-	-	-	-	-
فاعلن			مفتعلن			فاعلن			مفتعلن				

اختیارات: قلب: ندارد. / ابدال: استفاده از رکن «مفعولن: -پ-» به جای رکن «مفتعلن: -UU-» (تبدیل دو هجای کوتاه

کنار هم به یک هجای بلند) در رکن آغازین مصراع دوم / بلند بودن هجای پایانی: در هر دو مصراع

(۳)

شُد	ب	ما	سپ	چ	ز	با	سیم	چ	د	سُر	ف	ب	آ
-	U	-	-	U	U	-	-	U	U	-	U	U	-
شُد	ب	آ	وی	ی	ر	زَه	جست	ب	ری	ها	بَ	د	با
-	U	-	-	U	U	-	-	U	-	-	U	U	-
فاعلن			مفتعلن			فاعلن			مفتعلن				

اختیارات: قلب: ندارد. / ابدال: ندارد. / بلند بودن هجای پایان مصراع: ندارد.

(علوم و فنون ادبی (۳) - درس ۸: سطح دشواری: متوسط)

۵۲. گزینه ۲ درست است.

وزن ابیات:

عَا	شَد	قِي	چِي	سِت	تَر	کِ	جَا	گُف	تَن
-	U	-	-	U	-	U	-	-	-
سِر	ر	کُو	نِي	ن	بِي	زَ	بَا	گُف	تَن
-	U	-	-	U	-	U	-	-	-
عِش	ق	پِي	بُر	دَ	نَز	خُ	دِي	رَس	تَن
-	U	-	-	U	-	U	-	-	-
عِل	م	پِي	کَر	دَ	نَز	عَ	يَا	گُف	تَن
-	U	-	-	U	-	U	-	-	-
بَ	زَ	بَا	نِي	کِ	أَش	کِ	خَو	نِي	رَاسَت
U	U	-	-	U	-	U	-	-	-
قِص	صِ	يِ	خُد	يِ	کَا	يِ	کَا	گُف	تَن
-	U	U	-	U	-	U	-	-	-
فاعلاتن				مفاعِلن				فَعْلَن	

اختیارات وزنی: در این ابیات، ۳ نوع اختیار وزنی به کار رفته است: ۱- آوردن فاعلاتن به جای فعلاتن: در رکن آغازین مصراع‌های اول، دوم، سوم، چهارم و ششم [وزن بیت، در اصل به صورت «فعلاتن مفاعِلن فَعْلَن: -UU / -U-U / -UU-» بوده اما شاعر در رکن آغازین مصراع‌های مورد نظر، به جای «فعلاتن: -UU-»، از رکن «فاعلاتن: -UU-» استفاده کرده است. / ابدال: استفاده از رکن «فَعْلَن: -» به جای «فَعْلَن: -UU-» در رکن پایانی همه مصراع‌ها ۳- بلند بودن

هجای پایانی مصراع: هجای پایانی مصراع پنجم (راست) یک هجای کشیده است که طبق این اختیار وزنی، بلند (-) به حساب می‌آید. بررسی سایر گزینه‌ها:

(۱) این شعر، سروده «عطار نیشابوری» است و دربردارنده مفاهیم عرفانی چون فنای عارفانه و نفی وجود مادی، جانبازی و پاکبازی عاشق در راه عشق، عشق‌گرایی و برتری عشق بر عقل و علم و ... است که همگی از مفاهیم و اندیشه‌های رایج در شعر سبک عراقی است.

(۳) موازنه: در بیت دوم، تقابل سجع‌های متوازن و متوازی در دو مصراع، آرایه «موازنه» پدید آورده است؛ بدین صورت: «عشق، علم: سجع متوازن / پی بردن، پی کردن: سجع متوازی / خودی، عیان: سجع متوازن / رستن، گفتن: سجع متوازی» / تکرار (واژه‌آرایی): گفتن (در بیت اول)؛ از (در بیت دوم)؛ یکان (در بیت سوم) / پارادوکس (متناقض‌نما): در عبارت «بی‌زبان گفتن» (در بیت اول)، پارادوکس (متناقض‌نما) وجود دارد. (این که آدمی بدون زبان بتواند سخن بگوید، پارادوکس است.) / نغمه حروف (واج‌آرایی): تکرار صامت‌های «ت» (۴ بار در کل بیت اول)، «ن» (۶ بار در کل بیت اول)؛ «ن» (۵ بار در کل بیت دوم)، «ن» (۶ بار در کل بیت سوم) و «ک» (۴ بار در کل بیت سوم)

(۴) مفهوم مشترک بیت نخست سروده و بیت گزینه «۴»: فنای عارفانه؛ ترک خود و نفی وجود مادی در راه رسیدن به معشوق؛ جانبازی و پاکبازی در راه عشق

(ترکیبی علوم و فنون ادبی (۱ و ۲ و ۳)؛ سطح دشواری: متوسط و نسبتاً دشوار)

۵۳. گزینه ۳ درست است.

مفهوم مشترک بیت سؤال و بیت گزینه «۳»: خوش بودن عاشق به درد عشق؛ عاشق با درد عشق خوش است و به دنبال چاره‌جویی برای درمان آن نیست؛ ارزشمندی درد عشق برای عاشق بررسی مفهوم سایر گزینه‌ها:

- (۱) ناتوانی عاشق برای درمان کردن درد عشق؛ عاشق می‌خواهد درد عشق را درمان کند اما از انجام آن ناتوان است.
 - (۲) گرفتاری عاشق به درد عشق و ناتوانی از درمان جستن برای آن
 - (۴) درمان شدن درد عاشق با رسیدن او به وصل معشوق؛ معشوق درمانگر درد عاشق شده است.
- (ترکیبی علوم فنون ادبی (۱) - درس‌های ۳ و ۱۲؛ سطح دشواری: متوسط)

۵۴. گزینه ۴ درست است.

مفهوم بیت: عدم شایستگی عاشق برای گدایی درگاه معشوق؛ عاشق خود را حتی شایسته گدایی درگاه معشوق هم نمی‌داند. مفهوم مشترک سایر گزینه‌ها: ارزشمندی گدایی عالم عشق؛ گدایی عالم عشق بر پادشاهی عالم برتری دارد؛ گدای عالم عشق به پادشاهی و سلطنت عالم بی‌توجه است.

(علوم و فنون ادبی (۲) - درس ۲؛ سطح دشواری: متوسط)

۵۵. گزینه ۲ درست است.

مفهوم ابیات «پ»، «ث» و «ج» نادرست است. بررسی مفهوم تمامی ابیات:

الف) لزوم ترک غفلت و اغتنام فرصت (بیت تأکید دارد که آدمی باید هر کاری را در زمان خودش و پیش از فوت شدن زمان و وقت مناسب آن انجام دهد و چنانچه زمان مناسب آن کار از دست برود، دیگر انجام آن کار مقدور نیست).

ب) ناپایداری دنیا و زندگی دنیایی؛ دنیا و زندگی دنیوی گذران و ناپایدار است و تکیه کردن بر آن کاری عبث و اشتباه است.

پ) لزوم انزوا و عزلت و گوشه‌گیری از مردم؛ پرهیز از مصاحبت با دیگران (در بیت، سخنی از مصاحبت نکردن با افراد ناشایست نیست. شاعر به طور کلی، مخاطب را از مصاحبت با دیگران نهی کرده است).

ت) نکوهش تکبر و غرور و خودبینی؛ پرهیز از خودبینی و خودپسندی

ث) فرارسیدن روزگار خوشی پس از ایام ناکامی و ناخوشی؛ تحمل سختی‌ها و رنج‌ها با امیدواری به آینده خوش (در این بیت، اصلاً مفهوم «آینده‌نگری و یا عاقبت‌نگری» مطرح نیست).

ج) طی شدن زمان عمر به غفلت و بی‌خبری و بهره نگرفتن درست از ایام عمر؛ افسوس خوردن بر گذشت عمر به غفلت و بی‌حاصلی (ترکیبی علوم فنون ادبی (۱) - درس‌های ۳ و ۱۲ / علوم فنون ادبی (۲) - درس ۳؛ سطح دشواری: متوسط و نسبتاً دشوار)

جامعه‌شناسی

۵۶. گزینه ۲ درست است.

بررسی عبارت‌ها:

الف) این عبارت به بخش فردی ارتباط دارد. بخش فردی جهان انسانی به زندگی شخصی و فردی انسان‌ها باز می‌گردد. (ردّ گزینه‌های ۳ و ۴) ابعاد ذهنی، اخلاقی و روانی انسان‌ها به این بخش تعلق دارد. هرکدام از ما دانسته‌ها، تجربه‌ها و خلیقات ویژه‌ای داریم که افراد دیگر با ما در آن‌ها شریک نیستند.

ب) در دیدگاه اول درباره تعامل جهان‌ها، جهان تکوینی به جهان طبیعت محدود می‌شود و جهان طبیعت مهم‌تر از جهان ذهنی و جهان فرهنگی است. ذهن افراد و فرهنگ هویتی طبیعی و مادی دارند و علوم مربوط به آن‌ها نظیر علوم طبیعی است. در این دیدگاه بین علوم طبیعی و علوم انسانی تفاوتی قائل نیستند.

بخش دوم گزینه (۱) در دیدگاه دوم درباره تعامل جهان‌ها، جهان تکوینی ظرفیت‌های الهی و آسمانی خود را از انسان‌ها پنهان می‌کند. (ردّ گزینه ۱) پ) اگر انسان از خود و جهان هستی شناخت درستی نداشته باشد، از تعامل صحیح با جهان هستی باز می‌ماند و نمی‌تواند استعدادهایش را بیرواند و شکوفا کند.

(جامعه‌شناسی (۲) - درس ۱، ص ۴، ۷ و ۸؛ سطح دشواری: متوسط)

۵۷. گزینه ۲ درست است.

- در دوران خلافت، ارزش‌ها، هنجارها و رفتارهای جاهلی دوباره در جامعه اسلامی نمایان شد و به تدریج قدرت در جامعه اسلامی را براساس روابط قبیله‌ای و عشیره‌ای شکل داد.

- دولت‌های استعماری غربی، بخش‌های مختلف جوامع اسلامی را تحت نفوذ و سلطه سیاسی خود درآوردند و با تکیه بر قدرت نظامی و صنعتی خویش، بیشتر سیاستمداران و دولت‌مردان جوامع اسلامی را مغلوب ساختند.

- بسیاری از نخبگان کشورهای اسلامی تا قبل از انقلاب اسلامی، برای مقابله با سلطه استعمار، از مکاتب و روش‌های غربی مانند ناسیونالیسم (ملّی‌گرایی) یا مارکسیسم استفاده می‌کردند. این مکاتب وحدت امت اسلامی را مخدوش می‌کردند، ولی مورد حمایت مردمی که در دامان فرهنگ اسلام تربیت یافته بودند قرار نمی‌گرفتند.

(جامعه‌شناسی (۲) - درس ۴، ص ۲۹؛ سطح دشواری: متوسط)

۵۸. گزینه ۳ درست است.

- باغ‌سازی ایرانی ارتباطی نزدیک با باورهای مذهبی و اعتقادات سازندگان آن‌ها داشته است. باغ تمثیلی است از بهشت جاویدان و برگرفته از آیات قرآن درباره بهشت. (تأیید بخش اول گزینه ۳). این عبارت همچنین به تعامل جهان‌های ذهنی، فرهنگی و تکوینی اشاره دارد. (تأیید بخش اول گزینه‌های ۲ و ۴)

- استبداد قومی از رویارویی مستقیم با فرهنگ توانمند اسلامی دوری می‌کرد و می‌کوشید با رعایت ظواهر اسلامی، ظاهر دینی خود را حفظ کند ولی استبداد استعماری به دلیل اینکه در سایه قدرت و سلطه جهان غرب عمل می‌کرد، برای تأمین نیازهای اقتصادی و فرهنگی جهان غرب، چاره‌ای جز حذف مظاهر فرهنگ اسلامی نداشت. (فقط بخش دوم گزینه ۳ درست است و سایر گزینه‌ها در این بخش رد می‌شوند).

- مارکسیسم، تفکری برگرفته از اندیشه‌های مارکس است که انقلاب طبقاتی (انقلاب کارگران علیه سرمایه‌داران) را تنها راه رهایی از چنگال نظام سرمایه‌داری و مشکلات آن می‌داند. (تأیید بخش سوم گزینه‌های ۲، ۳ و ۴ و رد بخش یک گزینه ۱، چون انقلاب طبقاتی هیچ ارتباطی با انقلاب اسلامی ندارد)

(جامعه‌شناسی (۲) - درس ۱ و ۴، ص ۳۱، ۷ و ۳۲؛ سطح دشواری: متوسط)

۵۹. گزینه ۱ درست است.

بررسی عبارت‌ها:

(الف) امروزه این تلقی از سیاست وجود دارد تمامی جوامع می‌تواند قلمرو سیاست باشند، یعنی سیاست در کل جامعه و همه اجزای آن وجود دارد.

(ب) قدرت از سطح خرد تا کلان منتشر است. به این معنا قدرت پشت سر تمام نقش‌ها و روابط نقشی وجود دارد و در همه قسمت‌های جامعه، جاری است.

(پ) سیاست دو وجه یا بُعد اصلی دارد: یک بُعد آن تدبیر و تنظیم امور - که امروزه به قانون کاهش یافته - و بعد دیگر آن، ضمانت اجرای قانون است که نیازمند قدرت می‌باشد.

(ت) در گذشته و به صورت عادی، سیاست، محدوده حکومت و دولت به حساب می‌آمد.

(جامعه‌شناسی (۳) - درس ۶، ص ۵۷ و ۵۸؛ سطح دشواری: متوسط)

۶۰. گزینه ۴ درست است.

درست است که مستند معمای اجتماعی درباره ظهور رسانه‌های اجتماعی و آسیب‌ها و اثرات ویرانگر اجتماعی رسانه‌های اجتماعی را بررسی می‌کند، ولی در دسته‌بندی‌های کنش، نمونه یک کنش اجتماعی محسوب می‌شود نه کنشی سیاسی؛ زیرا مخاطب این معما، کارگزاران و نهادهای سیاسی و حکومتی نیست.

(جامعه‌شناسی (۳) - درس ۶، ص ۵۸؛ سطح دشواری: متوسط)

۶۱. گزینه ۴ درست است.

- عقلانیت سطح یک و عقلانیت سطح دو ← پاسخ به پرسش‌های ثابت و پاسخ به پرسش‌های متغیر بشر

- محدود شدن جهان تکوینی به طبیعت ← اعتقاد به وجود سه جهان فرهنگی، ذهنی و طبیعی

- از نظر فارابی، جامعه‌ای که عقاید و ارزش‌های آن مبتنی بر حق باشد، اما رفتارهای آن با حق همسو نباشد. ← مدینه فاسقه

- تحت تأثیر فرهنگ‌های اقوام مغلوب هویتی چینی و هندی و ایرانی پیدا کرد ← امپراتوری مغول

(جامعه‌شناسی (۲) - درس ۱ تا ۴، سطح دشواری: متوسط)

۶۲. گزینه ۲ درست است.

- محافظت از صلح جهانی در برابر جنگ و خشونت نتیجه پذیرش تفاوت‌ها است.
- آغاز مرحله جدید گسترش فرهنگ جهانی اسلام الهام از انقلاب اسلامی است.
- در نظام لیبرال دموکراسی نمی‌توان از مشروعیت حقیقی سخن گفت نتیجه هیچ حقیقت و فضیلتی را که مستقل از خواست مردم باشد، به رسمیت نمی‌شناسد.
- از دست رفتن امکان مقایسه و داوری فرهنگ مطالعه فرهنگ از منظر مردمی که آن را پذیرفته‌اند.
- (جامعه‌شناسی (۲) - درس ۱ / جامعه‌شناسی (۳) - درس ۶؛ سطح دشواری: متوسط)

۶۳. گزینه ۱ درست است.

- افتراق رویکرد انتقادی و رویکرد تفسیری ظرفیت مطالعه ارزش‌های سیاسی در قلمرو واقعی
- تمرکز رویکرد تبیینی مشاهده
- اشتراک رویکرد تبیینی و رویکرد تفسیری عدم توان مطالعه فضیلت‌ها و رذیلت‌ها
- تمرکز رویکرد تفسیری ذهنیت‌ها
- (جامعه‌شناسی (۳) - درس ۶، سطح دشواری: متوسط)

۶۴. گزینه ۱ درست است.

- فعالیت‌های سیاسی باید در جهت دسترسی به «جامعه خوب»، یعنی برای دستیابی به فضیلت و سعادت باشد؛ زیرا مهم‌ترین هدف ما در زندگی، دستیابی به فضیلت‌های فردی و سعادت همگانی است.
- بررسی سایر گزینه‌ها:
- در گزینه (۲) عبارت اول، نادرست است.
- در گزینه‌های (۳ و ۴)، هردو عبارت درست هستند.
- (جامعه‌شناسی (۳) - درس ۶، ص ۶۳؛ سطح دشواری: متوسط)

۶۵. گزینه ۳ درست است.

- شورش علیه انقراض کنش سیاسی بیرون از نهاد حکومت و دولت
- تعریف وبر از شهر و تلقی شهر صرفاً در اروپا یکسان‌انگاری نظم اجتماعی و نظم طبیعی
- پیدایش و قوام ارزش‌ها محصول آگاهی تا خواست و عمل مردم است قلمرو آرمانی و قلمرو واقعی
- (جامعه‌شناسی (۳) - درس ۶، ص ۵۷ و ۵۸؛ سطح دشواری: متوسط)

۶۶. گزینه ۳ درست است.

- بررسی عبارت‌ها:
- داشتن ملاک و میزان برای سنجش عقاید و ارزش‌های مختلف حقیقت (پ)
- جلوگیری از تباه شدن منابع و امکانات بشر عدالت (ت)
- گسترش و تحقق عقاید و ارزش‌های جهان‌شمول مسئولیت و تعهد (ب)
- رهایی از یک امر برای رسیدن به امر دیگر آزادی (الف)
- (جامعه‌شناسی (۲) - درس ۲، ص ۱۵ و ۱۶؛ سطح دشواری: آسان)

۶۷. گزینه ۳ درست است.

- در استعمار نو دولت‌های استعمارگر برای به قدرت رساندن نیروهای وابسته به خود، از کودتای نظامی استفاده می‌کنند.
- در استعمار نو، کشور استعمارگر با اتکا به قدرت اقتصادی خود، با استفاده از نهادها و سازمان‌های سیاسی و بین‌المللی و از طریق دولت‌های دست‌نشانده، کنترل بازار و سیاست کشورهای دیگر را در اختیار می‌گیرد.
- در امپریالیسم فرهنگی مقاومت فرهنگی منطقه‌ای که تحت تصرف اقتصادی یا نظامی جامعه‌ای دیگر قرار گرفته است، از بین می‌رود و قوم مغلوب، برتری فرهنگی جامعه مسلط را نیز می‌پذیرد.
- بررسی سایر گزینه‌ها:

- (۱) هر دو جمله درست است.
- (۲) عبارت اول در رابطه با استعمار فرانو است.
- (۴) عبارت اول درباره استعمار قدیم است.
- (جامعه‌شناسی (۲) - درس ۳، ص ۲۳، ۲۴ و ۲۵؛ سطح دشواری: متوسط)

۶۸. گزینه ۱ درست است.

بررسی عبارت‌های نادرست:

(ب) ایرانیان باستان، فتوحاتی فراتر از مرزهای جغرافیایی‌شان داشتند و جهان‌گشایی‌ها به جهانی شدن فرهنگ آنان منجر نشد.
(ت) آرمان‌ها و ارزش‌های صهیونیسم، نژاد خاصی را مورد توجه قرار می‌دهد و با رویکرد دنیوی خود دیگران را در خدمت به آن نژاد به کار می‌گیرد.

(ث) در طول زمان، در سرزمینی واحد، فرهنگ‌های متفاوتی پدید می‌آیند.
(جامعه‌شناسی (۲) - درس ۲ و ۳، ص ۱۱، ۱۳، ۲۰ و ۲۱؛ سطح دشواری: متوسط)

۶۹. گزینه ۱ درست است.

- هرچه در گذر زمان جوامع پیچیده‌تر می‌شوند، سیاست ضروری‌تر و البته پیچیده‌تر می‌شود.
- در گذشته، قدرت، مسئله اول و اصلی سیاست نبوده است. بلکه قدرت، وسیله و ابزاری برای تحقق اهداف و فضیلت‌های اخلاقی قلمداد می‌شده است. از این پس این پدیده‌ها برای انسان هیچ‌گونه معنا و ارزش ذاتی ندارند و انسان صرفاً به لذت و منفعت مادی که قدرت، ثروت و دانش برایش تولید می‌کند، دل خوش می‌کند.
(جامعه‌شناسی (۳) - درس ۶، ص ۵۴، ۵۵ و ۵۶؛ سطح دشواری: متوسط)

۷۰. گزینه ۴ درست است.

بررسی عبارت‌های نادرست:

(۱) سازمان در درجه نخست با قدرت اقناعی خویشاوند است.
(۲) امروزه از اثرگذاری و تأثیر شخصیت تا حدود زیادی کاسته شده است. و همین‌طور از سهم مالکیت فرد کاسته شده و در مقابل نقش سازمان افزایش یافته است.
(۳) در شرکت‌های بزرگ از سهم مالکیت و نقش سهامداران کاسته شده و بر نقش مدیران و مشاوران افزوده شده است.
(جامعه‌شناسی (۳) - درس ۶، ص ۶۰ و ۶۱؛ سطح دشواری: دشوار)

عربی

۷۱. گزینه ۲ درست است.

- «لَا تُصَعِّرْ خَدَّكَ لِلنَّاسِ: با تکبر از مردم روی برگردان» (ردّ گزینه‌های ۱ و ۳ و ۴)
- «مَرْحاً: شادمانه و با ناز و خودپسندی». (ردّ گزینه‌های ۱ و ۳)
- «كُلُّ مُخْتَالٍ فَخُورٌ: هر خودپسند فخر فروش» (ردّ گزینه‌های ۱ و ۳ و ۴)
(عربی (۲) - درس ۱؛ سطح دشواری: متوسط)

۷۲. گزینه ۴ درست است.

«دع الّذی: رها کن کسی را که» (ردّ گزینه‌های ۱ و ۳)
«يُرِضَ الرَّحْمَانُ: تا خداوند راضی شود» دو فعل «يُرِضَ و يُسَخِّطُ» هر دو مجهول هستند. (ردّ گزینه ۲)
(عربی (۲) - درس ۱؛ سطح دشواری: دشوار)

۷۳. گزینه ۴ درست است.

«شُعراء الأعراب: شاعران عرب‌ها» ترکیب اضافی است. (ردّ گزینه‌های ۱ و ۳)
«كَانَ قَدْ اسْتَفَادُوا: استفاده کرده بودند» ماضی بعید است. (ردّ گزینه‌های ۲ و ۳)
«تُسَمَّى: نامیده می‌شوند» فعل مجهول است. (ردّ گزینه ۲)
(عربی (۲) - درس ۲؛ سطح دشواری: متوسط)

۷۴. گزینه ۴ درست است.

(۱) «لَا يَحِبُّ: دوست ندارد»
(۲) «المُجْرِيَّات: باتجربه‌ها تَجَلُّ بهم النَّدَامَةُ: پشیمانی بر آن‌ها وارد می‌شود.»
(۳) «شَكْوَتْ: گلایه کنم» الوُكُنَات: لانه‌ها
(عربی (۲) - درس ۲؛ سطح دشواری: دشوار)

۷۵. گزینه ۳ درست است.

«كَانَ: بودند» يَتَعَلَّمُونَ باتوجه به كان ياد می‌گرفتند «لَمْ يَكُنْ لَهُمْ: نداشتند»
(عربی (۲) - درس ۲ / عربی (۳) - درس ۳؛ سطح دشواری: متوسط)

۷۶. گزینه ۱ درست است. رد سایر گزینه‌ها

«عَادَةً» اضافی است. (رد گزینه‌های ۲ و ۴). «إِنَّمَا فَسِيلَةُ الْجَوْز: می‌شود فقط نهال گردو» (رد گزینه ۳)
«إِنَّ و عادةً اضافی است» (رد گزینه ۴).

(عربی (۳) - درس ۳؛ سطح دشواری: دشوار)

ترجمه درک متن:

«در سال‌های اخیر موضوع فرزندآوری موضوع مهمی شده است چرا که خانواده‌ها به تک‌فرزندی تمایل پیدا کرده‌اند و این به علت وضع اقتصادی است که منجر به این می‌شود که هر دو پدر و مادر برای ادامه زندگی کار کنند. پس کودک تنها باقی می‌ماند و تنها بزرگ می‌شود تا زمان رفتن به مدرسه فرا می‌رسد و آنجا اولین جایی است که کودکان یکدیگر را ملاقات می‌کنند و اینگونه ارتباطات اجتماعی شروع می‌شود. اما آنچه تنهایی انجام می‌دهد همان عدم توانایی در کار تیمی است؛ زیرا این موضوع در مدرسه نیز غالباً آموزش داده نمی‌شود. کار تیمی از مهم‌ترین علّت‌های پیشرفت در کشورهای پیشرفته است و اساس آن روح همکاری و از خودگذشتگی و فهمیدن این موضوع است که آنچه برای گروه مهم است رسیدن به هدف و موفقیت با یکدیگر است و این امر با تنهایی امکان‌پذیر نیست. (ترکیبی؛ سطح دشواری: متوسط)

۷۷. گزینه ۴ درست است.

متن درباره «کار تیمی و همکاری و گذشت و یاری رساندن به یکدیگر» صحبت کرده است. درحالی‌که در گزینه (۴) آمده است که «تنهایی بهتر از همنشین بد است.»

۷۸. گزینه ۴ درست است.

کدام گزینه نادرست است؟

- (۱) کسانی که خواهر و برادر دارند کار تیمی را بهتر می‌فهمند.
 - (۲) هزینه تربیت فرزندان بالاست و این علت کاهش فرزندآوری است.
 - (۳) مدرسه‌ها گاهی دانش‌آموزان را برای ورود به جامعه پرورش نمی‌دهند.
 - (۴) آدمی به تنهایی هر آنچه را در آینده از کار تیمی نیاز دارد را یاد می‌گیرد.
- (سطح دشواری: متوسط)

۷۹. گزینه ۲ درست است.

کدام گزینه درست است؟

- (۱) مهم‌ترین علت پیشرفت کشور کار تیمی است. (در متن گفته یکی از مهم‌ترین علّت‌ها)
 - (۲) بی‌شک هر کسی قادر به کار تیمی نیست.
 - (۳) مدرسه اولین جامعه‌ای است که انسان در آن رشد می‌کند. (خانواده اولین جامعه است.)
 - (۴) بر تمام والدین واجب است که برای ادامه زندگی مشغول کار شوند. (اینطور نیست.)
- (سطح دشواری: متوسط)

۸۰. گزینه ۲ درست است.

این فعل مزید ثلاثی است و «موضوع» اسم «أصبح» و مرفوع به ضمه است.
سایر گزینه‌ها درست هستند.
(سطح دشواری: متوسط)

۸۱. گزینه ۱ درست است.

در این عبارت «المُشَاكِل» به اشتباه «المُشَاكِل» و فعل نَتَوَاضَعَ به اشتباه «نَتَوَاضِع» حرکت‌گذاری شده است.
(عربی (۲) - درس ۱؛ سطح دشواری: متوسط)

۸۲. گزینه ۳ درست است.

در این گزینه ترکیب «عَلَامُ الْغُيُوب» ترکیب اضافی است و مضاف «عَلَام» اسم مبالغه است.
اسمی که به کثرت اشاره دارد، اسم مبالغه است.

گزینه ۱) «نقاد» جمع مکسر «ناقد» و اسم فاعل است.

گزینه ۴) «امارة» اسم مبالغه است که به صورت جارومجرور ظاهر شده است.

(عربی (۲) - درس ۲؛ سطح دشواری: متوسط)

۸۳. گزینه ۴ درست است.

در این گزینه اسم تفضیل «أقلّ» خبر برای مبتدا «ساعات» است.

بررسی سایر گزینه‌ها:

۱) اسم تفضیل «أفضل» مجرور به حرف جر است.

۲) اسم تفضیل «أهمّ» مفعول فعل «أحبّ» است.

۳) اسم تفضیل «اکثر» نائب فاعل فعل «دُفِن» است.

(عربی (۲) - درس ۲؛ سطح دشواری: متوسط)

۸۴. گزینه ۱ درست است.

در این گزینه اسم فاعل «المُوحّد» در نقش «صفت» آمده است.

بررسی سایر گزینه‌ها:

۲) اسم فاعل «الآخرة» مفعول فعل «لايعرف» است.

۳) اسم فاعل «المرسلین» مفعول فعل «لم يبعث» است.

۴) اسم مفعول «المؤمنات» مفعول فعل «يحبّ» است.

(عربی (۲) - درس ۲؛ سطح دشواری: دشوار)

۸۵. گزینه ۴ درست است.

در این گزینه برای مستثنی «من»، مستثنی منه وجود ندارد.

بررسی سایر گزینه‌ها:

۱) مستثنی «صديقاً»، مستثنی منه «خير اخوته» است.

۲) مستثنی «من»، مستثنی منه «المسافرون» است.

۳) مستثنی «عطية»، مستثنی منه «التلميذات» است.

(عربی (۳) - درس ۳؛ سطح دشواری: دشوار)

تاریخ

۸۶. گزینه ۴ درست است.

بررسی عبارت‌های نادرست:

ب) در مجموعه، تمام دست‌ساخته‌های انسانی بازمانده از گذشته، گواه روشنی بر نوع فرهنگ و عقاید و آداب و رسوم پیشینیان است.

پ) افسانه‌ها، اساطیر اقوام، خاطرات شفاهی، ادبیات عامیانه و ... از آثار شفاهی می‌باشند. کتاب‌های تاریخی از منابع نوشتاری هستند.

(تاریخ (۲) - درس ۱، ص ۲ و ۳؛ سطح دشواری: متوسط)

۸۷. گزینه ۱ درست است.

بررسی گزینه‌های نادرست:

۲) اندرزنامه‌ها بیشتر به اخلاق کشورداری و مناسبات اخلاقی فرمانروا و مردم می‌پردازند.

۳) اعتبارسنجی و بررسی اصالت خبر در دو مرحله انجام می‌شود ← ۱) سنجش اعتبار و نقد راوی ۲) سنجش اعتبار و نقد و

بررسی گزارش‌ها و منابع تاریخی

۴) مهم‌ترین ویژگی تاریخ‌نگاری روایی ← تاریخ‌نگاران بدون هیچ‌گونه دخل و تصرفی در روایت‌ها، عیناً آن‌ها را ذکر می‌کردند.

(تاریخ (۲) - درس ۱ و ۲، ص ۱۰، ۱۴ و ۱۷؛ سطح دشواری: دشوار)

۸۸. گزینه ۳ درست است.

بررسی گزینه‌های نادرست:

۱) در روش سال‌شماری، حوادث به ترتیب زمان وقوع نوشته می‌شوند. مثلاً طبری در ذیل حوادث سال ۶۱ ق، وقایع محرم و

عاشورا را گزارش می‌کند. در روش موضوعی، یک موضوع خاص محور تاریخ‌نگاری قرار می‌گیرد. کتاب مروج الذهب و

معادن الجواهر، مسعودی در این سبک است.

۲) مروج‌الذهب در سبک موضوعی است و یک تاریخ‌نگاری تحلیلی است؛ ولی در نگارش فتوح‌البلدان از روش تاریخ‌نگاری ترکیبی استفاده شده است.

۴) تاریخ بیهقی از مشهورترین تاریخ‌های سلسله‌ای است. یعقوبی، مقدسی، ابن‌مسکویه، بیهقی و ابن‌اسفندیار، عدم مطابقت یک روایت تاریخی با عقل را، دلیلی بر بطلان و نادرستی آن می‌دانستند.

(تاریخ (۲) - درس ۲، ص ۱۴، ۱۷ و ۱۸؛ سطح دشواری: متوسط)

۸۹. گزینه ۴ درست است.

بررسی عبارت‌ها:

الف) علاوه بر خنفا، در آستانه ظهور اسلام، تعدادی از قبیله‌های عرب به دین یهودیت و مسیحیت گرویده بودند. برخی از یهودیان ساکن یثرب و معدودی از مسیحیان مستقر در نجران بودند.

ب) این خصلت‌ها در چارچوب ارزش‌ها و سنت‌های زندگی قبیله‌ای مفهوم خاص خود را داشت. برای مثال، شجاع به کسی گفته می‌شد که در منازعات فردی و قبیله‌ای با جرأت و جسارت تمام بجنگد و نهایت بی‌رحمی را از خود نشان دهد.

پ) صفت «جاهلی» و «جاهلیت» در اینجا مترادف با نادانی و فقدان علم و معرفت نیست، بلکه دلالت بر فرهنگ و اخلاق خشن، گستاخ و کینه‌جویی دارد و از خلق‌و‌خوی تند و سرکش اعضای آن جامعه سرچشمه می‌گرفت.

(تاریخ (۲) - درس ۳، ص ۲۱ و ۲۳؛ سطح دشواری: دشوار)

۹۰. گزینه ۳ درست است.

بررسی عبارت‌های نادرست:

الف) پس از صلح حدیبیه، حضرت محمد (ص)، سران امپراتوری‌ها و دولت‌های بزرگ را به اسلام دعوت کرد.

ت) با نزول سوره براءت (توبه) در آخرین ماه‌های سال نهم هجری، رسول خدا به علی (ع) مأموریت داد که برای ابلاغ سوره براءت عازم مکه شود.

بقیه موارد طبق متن کتاب در صفحه‌های ۳۸ و ۳۹ درست است.

(تاریخ (۲) - درس ۴، ص ۳۸ و ۳۹؛ سطح دشواری: دشوار)

۹۱. گزینه ۱ درست است.

بررسی عبارت‌ها:

الف) خلیفه اول (ابوبکر) اندکی بیش از دو سال خلافت کرد. او در واپسین لحظات زندگی، طی وصیت‌نامه مکتوبی، عمر بن خطاب را به جانشینی خود معرفی کرد.

ب) نصیحت‌ها و کوشش‌های مسالمت‌آمیز امام علی (ع) برای بازداشتن مخالفین از سرکشی و جلوگیری از جنگ داخلی میان مسلمانان، به نتیجه نرسید و آن حضرت ناگزیر به دفع سرکشی‌ها و آشوب‌گری‌هایی شد.

پ) عثمان بن عفان روش متفاوتی نسبت به خلفای پیش از خود در پیش گرفت. او مروان ابن حکم و پدرش را که پیامبر از مدینه رانده بود، به آن شهر بازگرداند. خلیفه سوم همچنین خویشاوندان اموی خود را به سرکار آورد.

ت) علاوه بر مرتدان، چندتن نیز به دروغ ادعای پیامبری کردند و با گردآوری افرادی به دور خود با حکومت مدینه به مخالفت پرداختند. ابوبکر پس از استقرار بر مسند قدرت به جنگ مخالفین رفت.

(تاریخ (۲) - درس ۵، ص ۴۵ و ۴۶؛ سطح دشواری: متوسط)

۹۲. گزینه ۳ درست است.

بررسی عبارت‌های نادرست:

ب) با حمله هیتلر به شوروی، معادله جهانی به زیان ایران برهم خورد.

پ) رضاشاه به فرمان انگلیسی‌ها، استعفایش از سلطنت را نوشت.

(تاریخ (۳) - درس ۸، ص ۱۰۹ و ۱۱۰؛ سطح دشواری: متوسط)

۹۳. گزینه ۱ درست است.

بررسی عبارت‌های نادرست:

ب) پیشنهاد بسیاری صاحب‌نظران و نمایندگان این بود که خط آهن از شرق به غرب ساخته شود.

ت) هنگام ورود متفقین و تبعید رضاشاه، تقریباً هیچ صدای اعتراضی برخاست.

(تاریخ (۳) - درس ۷، ص ۹۵ و ۹۶؛ سطح دشواری: متوسط)

۹۴. گزینه ۴ درست است.

بررسی عبارت‌ها:

(الف) ویژگی مشترک هر سه حکومت است.

(ب) و (پ) ویژگی مشترک حکومت موسولینی و هیتلر است.

(ت) ویژگی خاص حکومت استالین است.

(تاریخ (۳) - درس ۸، ص ۱۰۱، ۱۰۲ و ۱۰۳؛ سطح دشواری: دشوار)

۹۵. گزینه ۳ درست است.

بررسی تقدم و تأخر زمانی رویدادها:

ترتیب تحولات پس از جنگ جهانی دوم:

(پ) پذیرش استقلال کامل هند توسط انگلستان ۱۹۴۷ م

(الف) به رسمیت شناخته شدن اسرائیل توسط سازمان ملل ۱۹۴۸ م

(ت) رسیدن تولید صنعتی ژاپن به سال‌های آغازین جنگ جهانی دوم ۱۹۵۳ م

(ب) دستیابی الجزایر به استقلال ۱۹۶۲ م

(تاریخ (۳) - درس ۸، ص ۱۱۲؛ سطح دشواری: دشوار)

جغرافیا

۹۶. گزینه ۴ درست است.

جغرافی دانان از گذشته سطح زمین را به واحدهای جغرافیایی - که در آن‌ها پدیده‌ها با هم همگونی و وحدت دارند - تقسیم کرده و سپس مورد مطالعه قرار داده‌اند. این تقسیم‌بندی‌ها برای شناخت بهتر و آسان‌تر مکان‌های مختلف و علمی کردن مطالعات و تحقیقات درباره این مکان‌ها صورت می‌گیرد تا بتوان برای آن‌ها به‌طور صحیح برنامه‌ریزی کرد.

(جغرافیا (۲) - درس ۱، ص ۴؛ سطح دشواری: متوسط)

۹۷. گزینه ۱ درست است.

بررسی عبارت‌ها:

(الف) نواحی با یکدیگر رابطه و کنش متقابل دارند. هر ناحیه کره زمین با دیگر نواحی مبادلات اقتصادی، فرهنگی، اجتماعی و سیاسی دارد. نواحی بر روی یکدیگر تأثیر می‌گذارند. امروزه همه نواحی و حتی دور افتاده‌ترین آن‌ها به‌ویژه از نظر اقتصادی، تحت تأثیر یکدیگرند. برای نمونه وقوع خشک‌سالی در استرالیا و یخبندان آرژانتین به تولید غله جهانی صدمه زده است.

(ب) نواحی تحت تأثیر تصمیم‌گیری‌های سیاسی حکومت‌ها هستند. در چند سال اخیر، کشتار صدها تن از مردم مسلمان و مظلوم میانمار (برمه) و به آتش کشیدن خانه‌های آن‌ها به دست یک فرقه بودایی افراطی موج وسیعی از اعتراضات را علیه اقدامات حکومت این کشور برانگیخته است.

(پ) انسان‌ها نواحی را به‌وجود می‌آورند. در چهل سال اخیر، با ایجاد کارخانه‌های بزرگ و کوچک در امتداد محورهای ارتباطی شهر تهران، نواحی صنعتی پیرامون این شهر شکل گرفته است.

(جغرافیا (۲) - درس ۲، ص ۱۱ و ۱۳ و ۱۴؛ سطح دشواری: دشوار)

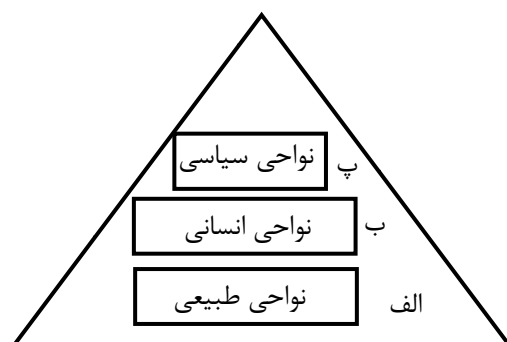
۹۸. گزینه ۲ درست است.

به‌طور کلی، امروزه همه نواحی طبیعی یا انسانی جهان تحت مدیریت نهادهای سیاسی یا اداری قرار دارند؛

برای مثال، نهادهایی مانند شوراها، شهرداری‌ها، استانداری‌ها و بالاخره حکومت‌ها، مدیریت این نواحی را به‌دست گرفته‌اند

و درباره آن‌ها تصمیم‌گیری می‌کنند.

(جغرافیا (۲) - درس ۲، ص ۱۸؛ سطح دشواری: دشوار)

۹۹. گزینه ۳ درست است.

هرچه از استوا (عرض صفر) به سمت عرض‌های جغرافیایی بالاتر حرکت می‌کنیم، دمای هوا کاهش می‌یابد. اشعه خورشید در منطقه استوایی در طی سال عمود و نزدیک به عمود می‌تابد. به این ترتیب، نواحی استوایی منبع بزرگ ذخیره گرما و سرچشمه جریان‌های دریایی آب‌گرم در اقیانوس‌ها هستند.

بررسی گزینه‌های نادرست:

۱ و ۴) زاویه تابش خورشید از عوامل به وجود آمدن نواحی مختلف آب‌وهوایی می‌باشد. دوری و نزدیکی به اقیانوس‌ها و دریاها، عبور جریان‌های دریایی آب گرم و آب سرد، و جهت و شیب ناهمواری‌ها بر دمای یک مکان تأثیر می‌گذارند.

۲) اشاره به مایل بودن محور زمین بر مدار گردش انتقالی آن به دور خورشید دارد.

(جغرافیا (۲) - درس ۳، ص ۲۳؛ سطح دشواری: متوسط)

۱۰۰. گزینه ۴ درست است.

وقتی هوا سرد می‌شود، مولکول‌های آن به هم نزدیک‌تر می‌شوند و تعدادشان در واحد حجم بیشتر می‌شود. هوای سرد سنگین است و به سمت پایین یا سطح زمین فرود می‌آید، در نتیجه بر روی منطقه سرد یک مرکز پرفشار پدید می‌آید. در پرفشار، فشار هوا به سمت مرکز ناحیه افزایش می‌یابد.

بررسی گزینه‌های نادرست:

۱) موجب به وجود آمدن یک مرکز کم‌فشار می‌شود.

۲ و ۳) شکل‌گیری باد را بیان می‌کند.

(جغرافیا (۲) - درس ۳، ص ۲۴؛ سطح دشواری: متوسط)

۱۰۱. گزینه ۳ درست است.

منحنی میزان گزینه (۳) تپه متقارن با شیب یکنواخت را نشان می‌دهد.

(جغرافیا (۲) - درس ۳ و ۴، ص ۵۱ و ۵۲؛ سطح دشواری: متوسط)

۱۰۲. گزینه ۱ درست است.

- گسترش حمل و نقل درون‌شهری ریلی: مانند مترو، تراموا و مونوریل؛ این نوع حمل‌ونقل آلاینده‌گی کمتری دارد، تعداد زیادی از مسافران شهری را جابه‌جا می‌کند و ترافیک ندارد.

- ایجاد مسیرهای اتوبوس تندرو (BRT) که از سال ۱۹۹۰ میلادی در شهرهای دنیا انجام شده است. سرعت اتوبوس‌های درون‌شهری با حرکت در مسیرهای ویژه و نظایر آن افزایش می‌یابد.

- استفاده از اتوبوس‌های برقی: این اتوبوس‌ها سابقای بسیار طولانی دارند و هوا را آلوده نمی‌کنند و عمر موتورشان زیاد است. البته گسترش شبکه برق‌رسانی برای آن‌ها هزینه‌بر است. در ایران فقط در تهران چند مسیر اتوبوس برقی وجود دارد.

- گسترش دوچرخه‌سواری: دوچرخه وسیله‌ای مناسب برای سفرهای تا ۵ کیلومتر مسافت در شهرهاست. دوچرخه نه تنها آلاینده هوا نیست؛ بلکه استفاده از آن تأثیر زیادی بر سلامت افراد می‌گذارد. امروزه در کشورهایی مانند هلند، دانمارک، آلمان و سوئد، سهم دوچرخه از سفرهای درون‌شهری بین ۱۰ تا ۳۰ درصد است.

(جغرافیا (۳) - درس ۴، ص ۶۸ و ۶۹؛ سطح دشواری: دشوار)

۱۰۳. گزینه ۳ درست است.

الف) به طور کلی هرچه حجم محموله بیشتر باشد، هزینه حمل آن کمتر می‌شود.

ب و پ) هرچه قیمت انرژی مصرف‌شده در یک شیوه حمل‌ونقل بیشتر باشد، هزینه حمل بیشتر می‌شود.

(جغرافیا (۳) - درس ۴، ص ۶۲؛ سطح دشواری: دشوار)

۱۰۴. گزینه ۱ درست است.

تصادفات و حوادث در حمل‌ونقل جاده‌ای بیشتر از سایر شیوه‌ها است.

(جغرافیا (۳) - درس ۴، ص ۶۴؛ سطح دشواری: متوسط)

۱۰۵. گزینه ۴ درست است.

هرکدام از وضعیت‌ها که شاخص انحراف کمتری دارد، انحراف کمتری دارد و هزینه احداث کمتری دارد.

بررسی گزینه‌ها:

$$\frac{100}{1} \times \frac{\text{طول مسیر قابل احداث بین دو مکان}}{\text{طول مسیر مستقیم بین دو مکان}} = \text{شاخص انحراف (\%)}$$

$$\text{شاخص انحراف} = \frac{500}{400} \times 100 = 125 \quad (4)$$

$$\text{شاخص انحراف} = \frac{150}{75} \times 100 = 200 \quad (1)$$

$$\text{شاخص انحراف} = \frac{300}{100} \times 100 = 300 \quad (2)$$

$$\text{شاخص انحراف} = \frac{225}{150} \times 100 = 150 \quad (3)$$

(جغرافیا (۳) - درس ۴، ص ۵۹ و ۶۰؛ سطح دشواری: دشوار)

منطق و فلسفه

۱۰۶. گزینه ۴ درست است.

بررسی سایر گزینه‌ها:

- فلسفه با جزئیات سروکار ندارد؛ چرا که جزئیات نامحدود بوده و سایر علوم به آن‌ها می‌پردازند. (ردّ گزینه ۱)
- فلسفه با معنا سروکار دارد و هر لفظ یا عنوانی باید دارای معنا باشد و گرنه موردنظر فلسفه نیست. (ردّ گزینه ۲)
- اگر چه همه دانش‌ها در پیدایش فلسفه نقش دارند؛ اما هدف نهایی همه دانش‌ها، فلسفه است. (ردّ گزینه ۳)
- (فلسفه (۱) - درس ۱، ص ۶، ۸ و ۹؛ سطح دشواری: آسان)

۱۰۷. گزینه ۳ درست است.

داده‌های فلسفه مضاف اگرچه توسط فیلسوفان مورد ارزیابی قرار می‌گیرد؛ اما مباحث مستقلاً هستند که نمی‌توانند وارد بخش ریشه‌ای فلسفه، یعنی فلسفه اولی گردند و مبنای نظریات فیلسوفان باشند.
(فلسفه (۱) - درس ۲، ص ۱۵؛ سطح دشواری: متوسط)

۱۰۸. گزینه ۱ درست است.

فیلسوف می‌کوشد با کاستن از مغالطات، فهم درستی از حقایق چه در عالم هستی و چه در مسائل بنیادی زندگی را ارائه نماید و آن را با گفتاری مناسب که خالی از مغالطه باشد، بیان کند.
(فلسفه (۱) - درس ۳، ص ۲۲؛ سطح دشواری: آسان)

۱۰۹. گزینه ۲ درست است.

با توجه به اینکه از دیدگاه هراکلیتوس، جهان پیوسته در حال تغییر و دگرگونی است؛ پس ثبات و پایداری نمی‌تواند برای آدمی آرامش به همراه آورد؛ بلکه این تغییرات مدام است که موجب آرامش جهان است و از آنجاکه همه چیز حتی روح آدمی نیز بی‌ثبات است، پس تغییر نمی‌تواند سبب رنج آدمی شود.
بررسی سایر گزینه‌ها:

- هراکلیتوس باور داشت هیچ چیزی حتی ذهن آدمی و وضعیت کنونی ثبات ندارد. (ردّ گزینه ۱)
- با تغییر مدام جهان هر چیزی از آنچه که هست دور شده و به آنچه می‌خواهد بشود، نزدیک می‌شود. (ردّ گزینه ۳)
- با توجه به اینکه به وحدت اضداد باور داشت، سازگاری و ناسازگاری در یک چیز را قابل جمع دانسته و هماهنگی در جهان را حاصل تضاده می‌دانست. (ردّ گزینه ۴)
- (فلسفه (۱) - درس ۴، ص ۳۱ و ۳۲؛ سطح دشواری: متوسط)

۱۱۰. گزینه ۴ درست است.

عظمت فلسفه تالس در این نیست که همه چیز را به آب پیوند می‌دهد؛ بلکه در این است که همه چیزها را به یک چیز منتهی می‌سازد و یک‌گرایی را در فلسفه مطرح می‌سازد.
بررسی سایر گزینه‌ها:

- تالس باور دارد جهان نیمکره‌ای است که بر پهنه بیکران آب تکیه زده است و نه دیگر چیزها. (ردّ گزینه ۱)

- به باور او از آنجا که آب اساس و اصل همه جهان است، می‌تواند اصل ابتدایی همه چیزها باشد و نخستین و آخرین صورت عالم گردد. (ردّ گزینۀ ۲)

- لذا آب سبب پیدایش همه چیز است همه چیزها شکل دیگری از آب‌اند. (ردّ گزینۀ ۳)
(فلسفه (۱) - درس ۴، ص ۳۳؛ سطح دشواری: دشوار)

۱۱۱. گزینه ۱ درست است.

سقراط استدلال خود را به صورت قیاس استثنایی متصل بیان می‌کند:
مقدمۀ اول: اگر کسی به صفات و آثار خدا معتقد باشد، آنگاه به خود خدا معتقد است.
مقدمۀ دوم: من به صفات و آثار خدا باور دارم. (منظور علم، قدرت و عدالت فوق بشری)
نتیجه: پس، من به خدا معتقدم.

(فلسفه (۱) - درس ۵، ص ۴۱؛ سطح دشواری: متوسط)

۱۱۲. گزینه ۴ درست است.

سقراط اگرچه به سبب آنکه جهالت افراد قدرتمند و سفسطه‌گر را به رخشان می‌کشید به چهره‌ای بحث‌برانگیز تبدیل شد، ولی هدفش از گشت‌وگذار در شهر، آن بود که مردم را متقاعد کند که نباید جسم، مال و ثروت را بر کمال نفس ترجیح دهند.
بررسی سایر گزینه‌ها:

- سقراط که خود را خرمگس معرکه می‌دانست، می‌خواست آرامش و راحتی مردم بر هم زند چراکه چنین راحتی را کاذب و ناآگاهانه می‌دانست. (ردّ گزینۀ ۱)

- او فضیلت را پدیدآورنده ثروت و هر چیز سودمندی می‌دانست که انسان می‌توانست به دست آورد. (ردّ گزینۀ ۲)
- می‌خواست طرحی نو دراندازد به اتیان هشدار دهد که دلخوش به راه‌حل‌های پیشین برای رسیدن به آرامش نباشند. (ردّ گزینۀ ۳)
(فلسفه (۱) - درس ۵، ص ۳۷ و ۳۸؛ سطح دشواری: متوسط)

۱۱۳. گزینه ۴ درست است.

نخستین بار در یونان «هراکلیتوس» لوگوس را بیان داشت و از نظر وی عقل آدمی، ناشی از آن بوده و سخن و کلمه مظهر آن به شمار می‌رود.
بررسی سایر گزینه‌ها:

- لوگوس در یونان باستان تنها به معنای نطق و سخن نیست؛ بلکه معنای دیگری نیز در خود دارد و آن عقل است. اگرچه لوگوس ابزار خلقت و معرفت بخشی خداوند دانسته شده است. (ردّ گزینۀ ۱)

- لوگوس، واسطه‌ای بین تمام مخلوقات خدا (نه فقط انسان) و خدا بوده و خود به معنای کلمه و عقل است. (ردّ گزینۀ ۲)
- لوگوس، عالی‌ترین بعد معنی بشر است. (ردّ گزینۀ ۳)
(فلسفه (۲) - درس ۷، ص ۵۴؛ سطح دشواری: دشوار)

۱۱۴. گزینه ۳ درست است.

عقل استدلالی در انسان صورت بالقوه دارد و با تمرین به فعلیت می‌رسد تا توانایی تشخیص درست از نادرست را داشته باشد.
(فلسفه (۲) - درس ۷، ص ۵۳؛ سطح دشواری: آسان)

۱۱۵. گزینه ۴ درست است.

از دیدگاه ارسطو، عقل براساس کاری که انجام می‌دهد، به عقل نظری و عملی تقسیم می‌شود.
بررسی سایر گزینه‌ها:

- ارسطو براساس دو عقل نظری و عملی است که حکمت را به حکمت نظری و حکمت عملی تقسیم می‌نماید. (ردّ گزینۀ ۱)
- بحث هستی و نیستی در حوزه عقل نظری است چراکه عقل عملی به بایدها و نبایدها می‌پردازد. (ردّ گزینۀ ۲)
- ارسطو اگرچه عقل را ذاتی انسان می‌داند، اما به عقل استدلالی نظر دارد و از ارتباط آن با عقل مجرد یا فرشتگان سخنی نمی‌آورد.
(فلسفه (۲) - درس ۷، ص ۵۵؛ سطح دشواری: متوسط)

۱۱۶. گزینه ۴ درست است.

از نظر تجربه‌گرایان اثبات امور ماوراءالطبیعه و حقیقت روحی و معنوی انسان و جهان، غیرممکن است.
بررسی سایر گزینه‌ها:

- با توجه به اینکه تجربه‌گرایان بر حس و تجربه تکیه دارند، صرفاً قوانین و نیروهای طبیعت را در جهان فعال می‌دانند. (ردّ گزینۀ ۱)
- به احساس، و عاطفه و تخیل توجهی نداشته و آن را در شناخت موثر نمی‌دانند. (ردّ گزینۀ ۳)
- هیوم، لاک، کنت و بیکن از پایه‌گذاران این مکتب فکری هستند. (ردّ گزینۀ ۲)
(فلسفه (۲) - درس ۷، ص ۵۷ و ۵۸؛ سطح دشواری: متوسط)

۱۱۷. گزینه ۲ درست است.

با توجه به حالت طولی عقول و سلسله مراتب آن‌ها هر عقلی از تمام مراتب عقول پایین‌تر از خود برخوردار است، اگرچه نسبت به عقل فوقانی خویش نیازمند و از مرتبهٔ کمالی پایین‌تری برخوردار است.
بررسی سایر گزینه‌ها:

- عقول دارای فعلیت محض‌اند نه حالت بالقوهٔ محض که اگر اینگونه بود می‌بایست در حال تغییر و دگرگونی بودند. (ردّ گزینهٔ ۱)
- اگرچه بالاترین مرتبهٔ عقول عقل اول است؛ اما واسطهٔ فیض‌رسانی به انسان عقل فعال یا عقل دهم است. (ردّ گزینهٔ ۳)
- با توجه به سلسله مراتب عالم عقول هر عقلی نسبت به مرتبهٔ بالاتر از خود نیازمند است و نسبت به مرتبهٔ پایین‌تر از خود بی‌نیاز است. (ردّ گزینهٔ ۴)

(فلسفه (۲) - درس ۸، ص ۶۳؛ سطح دشواری: متوسط)

۱۱۸. گزینه ۱ درست است.

در این مرتبه از عقل انسان بر دانش‌هایی که کسب کرده مسلط شده و می‌تواند از آن‌ها استفاده نماید. دادن راهکار برای حل مسئلهٔ تورم در یک کشور نیازمند آن است که آدمی از دانش‌هایی که کسب کرده و بر آن‌ها تسلط دارد استفاده لازم را ببرد و بتواند مشکل تورم را برطرف سازد.

- در عقل بالملکه آدمی توان درک مفاهیم و قضایای بدیهی را دارد و مسئلهٔ تورم یک موضوع بدیهی نیست.
- در عقل بالفعل عقل به فعلیت رسیده و با تمرین دانش‌هایی را کسب کرده است ولی هنوز توان لازم برای بهره‌مندی از آن را ندارد. مانند یادگرفتن زبان دوم و اطلاعات علمی دیگر.
- در عقل بالقوه که هنوز آدمی هیچ ادراک عقلی ندارد.

(فلسفه (۲) - درس ۸، ص ۶۳ و ۶۴؛ سطح دشواری: متوسط)

۱۱۹. گزینه ۴ درست است.

اگرچه پذیرش هر اعتقاد و آیینی نیازمند استدلال عقلی است، اما شرط نخستین باور دینی استدلال عقلی نیست. (این باور معتزله بود که شرط نخست باور دینی را استدلال عقلی می‌دانست.)

بررسی سایر گزینه‌ها:

- در اندیشهٔ دینی هیچ‌گونه تعارضی بین عقل و دین نیست و هرچه که عقل بدان حکم می‌کند، شرع نیز بدان حکم می‌نماید. (ردّ گزینهٔ ۱ و ۳)
- در اندیشهٔ دینی از آنجا که معصوم سخنی بر خلاف عقل نمی‌گوید حکمش را حتی اگر انسان درک ننماید از اعتبار برخوردار است. (ردّ گزینهٔ ۲)

(فلسفه (۲) - درس ۸، ص ۶۵ و ۶۶؛ سطح دشواری: متوسط)

۱۲۰. گزینه ۲ درست است.

بررسی گزینه‌ها:

- از دیدگاه فارابی عقل فعال نخست چیزی به قوهٔ عقلی انسان می‌رساند و سپس فعالیت عقلی برای انسان ممکن می‌گردد. (ردّ گزینهٔ ۴)
- عقل شروع به فعالیت می‌کند و به ادراک حقایق می‌رسد. (ردّ گزینهٔ ۱)
- به واسطهٔ عقل فعال است که انسان مفاهیم کلی را می‌فهمد و درک می‌نماید. (ردّ گزینهٔ ۳)

(فلسفه (۲) - درس ۸، ص ۶۳؛ سطح دشواری: متوسط)

روان‌شناسی

۱۲۱. گزینه ۳ درست است.

- عبارت اول ← حضرت علی (ع) شرط تصمیم‌گیری را رسیدن به یقین می‌دانند.
- عبارت دوم ← در حل مسئله، افراد به دنبال روش‌های موفق و کارآمد هستند.
- عبارت سوم ← انتخاب دارو برای بیمار از آنجاکه با جان او در ارتباط است، تصمیمی مهم و پیچیده است.
- عبارت چهارم ← انتخاب بهترین کتاب سال، تصمیمی جمعی و گروهی است که توسط تعدادی از افراد صورت می‌گیرد.

(درس ۶، ص ۱۳۷ تا ۱۴۰؛ سطح دشواری: متوسط)

۱۲۲. گزینه ۲ درست است.

هر سه گزینهٔ (۱، ۳ و ۴) اشاره به تعارض گرایش - اجتناب دارند؛ زیرا به موضوعی اشاره می‌کنند که هم وجه خوشایند دارد و هم ناخوشایند.

اما گزینه (۲) به تعارض اجتناب - اجتناب؛ اشاره دارد زیرا فرد باید از بین دو موضوع ناخوشایند، یکی را انتخاب کند.
(درس ۶، ص ۱۵۱ و ۱۵۲؛ سطح دشواری: متوسط)

۱۲۳. گزینه ۴ درست است.

- عبارت اول ← مرحله دوم تصمیم‌گیری ← شناسایی تعداد انتخاب‌ها یا اولویت‌های یک تصمیم
 - عبارت دوم ← مرحله سوم تصمیم‌گیری ← بیان ویژگی‌های هر انتخاب یا اولویت
 - عبارت سوم ← مرحله پنجم تصمیم‌گیری ← اجرای بهترین اولویت
 - عبارت چهارم ← مرحله اول تصمیم‌گیری ← شناسایی و تعریف تصمیم موردنظر
- (درس ۶، ص ۱۴۸؛ سطح دشواری: دشوار)

۱۲۴. گزینه ۱ درست است.

گزینه (۱) نشان‌دهنده سوگیری تأیید است؛ زیرا فرد در این قاعده غلط با وجود شواهد ناراستی دوستش از اطلاعاتی که دیدگاهش را تأیید می‌کند، استفاده می‌نماید (یعنی معتقد است که تمام دوستانش انسان‌های شریف، صادق و خوبی هستند).
بررسی سایر گزینه‌ها:

- (۲) کوچک شمردن خود
- (۳) کنترل نکردن هیجانات
- (۴) اعتماد افراطی

(درس ۶، ص ۱۴۹ و ۱۵۰؛ سطح دشواری: متوسط)

۱۲۵. گزینه ۲ درست است.

عبارت اول ← سبک تصمیم‌گیری اجتنابی ← دست، دست کردن (در اینجا حلوا حلوا گفتن، یعنی فقط با حرف زدن و بدون عمل کردن، کاری پیش نمی‌رود).

- عبارت دوم ← سبک تصمیم‌گیری وابسته ← یعنی از دیگران اطاعت کورکورانه کردن
 - عبارت سوم ← سبک تصمیم‌گیری تکانشی ← ناگهانی، بدون محاسبه و بدون تأمل عمل کردن
 - عبارت چهارم ← سبک تصمیم‌گیری منطقی ← یعنی با فکر و صبر و منطق عمل کردن
- (درس ۶، ص ۱۴۳ تا ۱۴۷؛ سطح دشواری: دشوار)

۱۲۶. گزینه ۳ درست است.

هر سه گزینه (۱، ۲، ۴) انتخاب‌های جمعی هستند، اما انتخاب رئیس سازمان صداوسیما، تصمیمی فردی بوده و مستقیماً توسط رهبر انتخاب می‌گردد.

(درس ۶، ص ۱۳۹ و ۱۴۰؛ سطح دشواری: متوسط)

۱۲۷. گزینه ۱ درست است.

در هر سه گزینه (۲، ۳، ۴) افراد با وجود هزینه کردن برای برنامه‌های خود، به دلیل مشکلات موجود، از ادامه کارهای خود پشیمان می‌شوند، اما در گزینه (۱) فرد به دلیل هزینه با وجود اینکه به برنامه دلخواهش (کنسرت) به موقع نمی‌رسد و در واقع اصل برنامه را از دست می‌دهد، باز هم در این برنامه شرکت می‌کند پس مسیر آینده را با خطا طی کرده است.

(درس ۶، ص ۱۴۲؛ سطح دشواری: متوسط)

۱۲۸. گزینه ۲ درست است.

در تصمیم‌گیری پیچیده و مهم بهتر است که از روش‌های میان‌بر استفاده کنید.

(درس ۶، ص ۱۵۴؛ سطح دشواری: آسان)

۱۲۹. گزینه ۴ درست است.

- عبارت اول، به‌طور کلی به احساس و نظر شخصی اشاره دارد، پس روش اکتشافی حل مسئله است.
- عبارت دوم، به ارائه تمام پیشنهادهای احتمالی اشاره دارد که معرف روش بارش مغزی است.
- در عبارت سوم، فرد از آخر به اول یعنی از مجسمه ساخته‌شده شروع می‌کند تا مجسمه خود را بسازد؛ پس معرف روش شروع از آخر است.

- در عبارت چهارم، فرد با کاهش فاصله مکانی خود، علت شکستن وسایل را شناسایی می‌کند که معرف روش کاهش تفاوت وضعیت موجود با وضعیت مطلوب است.

(درس ۵، ص ۱۲۴ تا ۱۲۹؛ سطح دشواری: دشوار)

۱۳۰. گزینه ۴ درست است.

در صورت سؤال به مرحله دوم حل مسئله یعنی به کارگیری راه حل مناسب، اشاره شده است؛ زیرا گفته شده که فرد از روش خرد کردن برای حل مسئله خود استفاده نموده است.

پس مرحله بعدی آن ارزیابی راه حل (یعنی مرحله سوم حل مسئله) خواهد بود.

بررسی سایر گزینه‌ها:

(۱) مرحله اول (۲) مرحله چهارم (۳) مرحله پنجم

(درس ۵، ص ۱۱۹ و ۱۲۰؛ سطح دشواری: متوسط)

۱۳۱. گزینه ۲ درست است.

عدم شناسایی دقیق توانمندی‌ها باعث استفاده از راه حل‌های غیرمنطقی می‌شود.

بررسی سایر گزینه‌ها:

(۱) مربوط به هدفمندی است.

(۳) مربوط به تحت کنترل بودن است.

(۴) مربوط به هدفمندی است.

(درس ۵، ص ۱۱۶؛ سطح دشواری: متوسط)

۱۳۲. گزینه ۱ درست است.

مسائل حوزه علوم انسانی جزو مسائل خوب تعریف نشده هستند، زیرا علل متعددی دارند، مانند عبارت اول و سوم.

سایر مسائل حوزه‌هایی دیگر که علل مشخصی دارند، از نوع خوب تعریف شده هستند، مانند عبارت دوم و چهارم.

(درس ۵، ص ۱۱۸ و ۱۱۹؛ سطح دشواری: دشوار)

۱۳۳. گزینه ۲ درست است.

عبارت اول نادرست است؛ زیرا روش بارش مغزی روش اکتشافی حل مسئله است و نیاز به پردازش عمیق اطلاعات ندارد.

عبارت دوم نادرست است؛ زیرا تشخیص و شناسایی مسئله باید توسط فرد صورت گیرد و بقیه نقش راهنما داشته باشند.

عبارت سوم درست است؛ زیرا نیازسنجی مربوط به روش تحلیلی حل مسئله است.

عبارت چهارم نادرست است؛ زیرا مهندسی معکوس روش اکتشافی حل مسئله است و در زمان کم به نتیجه می‌رسد.

(درس ۵، ص ۱۱۹ و ۱۲۴ و ۱۲۵؛ سطح دشواری: متوسط)

۱۳۴. گزینه ۳ درست است.

عبارت اول ← اثر نهفتگی ← نادیده گرفتن حل مسئله برای مدت زمانی خاص

عبارت دوم ← انتقال ← نشان‌دهنده تأثیر یادگیری‌های گذشته است.

عبارت سوم ← نوع نگاه به مسئله دانشمندان با افراد عادی متفاوت است که باعث اکتشافات و اختراعات جدید می‌شود.

(درس ۵، ص ۱۲۱ تا ۱۲۳؛ سطح دشواری: متوسط)

۱۳۵. گزینه ۴ درست است.

علی در حل مسئله شکست خورده است، پس پیامدهای آن ناکامی و فشار روانی خواهد بود.

مرتضی در انتخاب، یعنی تصمیم‌گیری شکست خورده است، پس پیامد آن تعارض است.

(درس ۵، ص ۱۱۹ و ۱۳۰ درس ۶، ص ۱۴۸ و ۱۵۱؛ سطح دشواری: دشوار)